

DERVIŠ M. KORKUT

TURSKO-SRPSKOHRVATSKI RJEČNIK NEPOZNATOG
AUTORA IZ XVII STOLJEĆA

Među književnicima i pjesnicima koji su pisali na turskom, arapskom i perzijskom jeziku, a rodом su iz Bosne i Hercegovine, za nas su naročito interesantni oni što su nam ostavili i djela pisana na srpskohrvatskom, a tih je bilo već prije više od 300 godina. U ovaj mah nas zanimaju oni koji su napisali rječnike našeg i turskog jezika i obrnuto. Preteča im je bio učeni i duhoviti Mehmed-kalfa Ūskŭfi Bosnevi koji je svoju srpskohrvatsko-tursku *Potur Šahidiju (Makbŭl-i ʻarif)* napisao bar 17 godina prije nego što je Mikalija (Micalia) naštaopao svoje *Blago Jezika Slovinskoga ili Slovník (Thesaurus linguae Illyricae sive Dictionarium Illyricum, 1649—1651)*.

Prvi starinski rukopisni tursko-srpskohrvatski rječnik, koji mi je došao do ruku, bio je ovaj što ga evo sad objavljujem. Našao sam ga u porodičnoj biblioteci Alihodžića u Biloj blizu Travnika. On je u sklopu sa više raznih djela uvezan u jedan zbornik, koji ćemo zvati *Codex Alihodžić* ili, skraćeno Cod. Al. Pošto sam se zainteresovao za ovu knjigu, nju mi je, kasnije, spremno dao unaruč prijatelj Muhamed Alihodžić da iz nje obradim i objavim ovaj rječnik, na čemu sam mu veoma zahvalan. — Kad sam 1927. g. počeo raditi u biv. Institutu za proučavanje Balkana u Sarajevu, obratio sam naročitu pažnju na djela naših ljudi iz Bosne i Hercegovine koji su pisali na srpskohrvatskom jeziku, a među ovima, u prvom redu, na rječnike. — Njih nekoliko prostudirao je i objavio pok. Dr. Otto Blau u svojim *Bosnisch-türkische Sprachdenkmäler*, koje je štampao 1868. g. kao V svezak № 2 u *Abhandlungen für die Kunde des Morgenlandes herausgegeben von der Deutschen morgenländischen Gesellschaft*. On je prema originalu publikovao samo Ūskŭfijev *Potur Šahidija*, a u III odjeljku na str. 175—312. spomenutog djela izdao je u svojoj obradi *Abdusselam, d. i. Türkisch-bosnische Glossarien. Nach Sarajevoer Handschriften*. Ne umanjujući neosporne zasluge Dr. Blaue moram reći da je takav način publikovanja nalik na literarnu

macédoine (turliju, türülü güveç), te nas ne može zadovoljiti. On je pod jednu kapu strpao i smiješao primjerke triju raznih rječnika koje je pretopio u jednu cjelinu i poredao alfabetskim redom, kako ni jedan nije bio sastavljen, pa im je tako posve oduzeo originalnost i izobličio ih. Međutim, i takav njegov način obrade rječnikâ ima vrijednost, jer ih je Blau objavio protumačene njemački, a uz to, kao dobar botaničar, dao dragocjenu naučnu nomenklaturu drveća i ljekovitog bilja, spomenutog u ovim glosarima, što bi malo ko drugi mogao uspješno uraditi.

Kad je dr. Otto Blau pisao svoj *Abdusselam* (Okoločep), služio se trima različitim prepisima starinskih tursko-srpskohrvatskih rječnika. Prvi je bio u zbirci orijentalnih rukopisa vojvode od Gothe (*Pertsch's Katalog der Gothaer Handschriften*, S. 48, № 43, arab. 1707^a, Seetzen: № 140). Drugi se nalazio u biblioteci Topal Osman-paše, bosanskog valije, a prepisao ga je u Sarajevu 1252. h. g. (1836.) janjičarski narednik (jamak) Abdullah, sin Ibrahima. Treći, najopširniji, rječnik bio je u biblioteci sarajevske Ruždije, a prepisao ga je 1253. h. g. (1837) Hafiz, sin Ahmed-bega Handure iz jedne donjotuzlanske mahale.

Ni u jednom od ova tri prepisa nije spomenuto ime autora ni vrijeme kad je rječnik napisan. Još je upadnije što djelo nema pravog naslova nego su ga kasnije prepisivači nazivali raznim imenima: u primjerku iz Gothe, sasvim pogrešno, *Potur Šahidiye*; u rukopisu iz Topal Osman-pašine biblioteke *Kitāb-i lugat bi-lisān-i bosnevî*, a u tuzlanskom prepisu *Lugat-i bosnevî*. Codex Alihodžić nema uopće naslova niti je označen pisac rječnika, pa ni ime prepisivača nego na svršetku ima samo zabilješka *Sahib Mustafa bin Ali-hoca 1260* (Vlasnik Mustafa, sin Ali-hodžin, 1260. h. g.). Iz toga se vidi jedino da je ovaj zbornik 1844. g. pripadao ovom članu porodice biljanskih Alihodžića¹.

¹ Međutim, veoma je vjerovatno da je ova knjiga mnogo prije toga vremena bila u posjedu njegovih starenika. Oni su bili stara spahijska porodica, koja je prije imala timar (feudum) u okolini Slavonske Požege. Kad je Turska izgubila Slavoniju, ova porodica je prešla u Bosnu, odakle je, po svojoj prilici, starinom poticala te dobila novi timar i naselila se u Biloj (kod Travnika), gdje i sad stanuje. Kad su došli u novi zavičaj, zvali su se, prema očuvanoj porodičnoj tradiciji, Bešlagići. U biljanskom groblju, gdje se članovi ove porodice kroz mnogo generacija sahranjuju, sačuvani su mnogobrojni nišani njihovih starenika. Živi potomci pamte imena i nekih svojih predaka, na čijim nadgrob-nim spomenicima nema natpisa ni

godine smrti, ali oni ne znaju čiji je tzv. »vezirov grob« (kako ga narod u toj okolini zove). Na nišanu nije uklesano ime umrlog lica, ali je na dva mjesta naznačeno da je umrlo za vrijeme kuge i tačno navedena godina 1144 (1732). I to bi mogao biti jedan od prvih Bešlagića, koji su se naselili u Biloj: vremenski se njihovo doseljenje podudara s padom Slavonije pod Habsburge poslije Karlovačkog mira 1699. Na nišanu »vezirova groba« isklesan je na vrhu kauk kao i na jednom drugom nišanu na grobu Hasan-ef. Bešlagića, kojeg živi Alihodžići, njegovi potomci, pamte kao jedinog svog starenika koji je od muškinja preživio kugu. Na potonjem nišanu nema ništa napisano, ali sadanji Alihodžići znaju po sačuvanom predanju da je

U Gazi Husrevbegovoj biblioteci sam pažljivo pregledao sve knjige koje su unesene u kartoteku kao rukopisni rječnici srpskohrvatsko-turski ili obrnuto, ali nema ovakovog kao u Cod. Al. Našao sam tri primjerka Ūskūfina *Makbūl-i ārif-a* (Potur-Šahidiye): pod Inv. br. 2865 (25 lista), 3376 (15 l.) i 2961 (251.); pod Inv. br. 3248 *Lugat türkçe-boşnakça* (12 l.) pod Inv. br. 485 *Türkçe-boşnakça lûgat defteri-Lehçet-ül-lugat* (138 l.). — Upadno je i začudno da — osim *Potur-Šahidiye* — ni u jednom od navedenih rječnika nije označeno ko im je autor ni kad su napisani. Inv. br. 3248, koji je najkraći od svih spomenutih rječnika, predstavlja curiosum potom što počinje sa devetnaestim slovom starog turskog alfabeta: »damar, m, živac; tam'kār, m, lakoman« itd. Dakle, za njega se ne može reći da je kusast, jer ima rep, ali nema — glave ni trupa.

Za razliku od spomenuta četiri rječnika iz starijih vremena, od kojih su tri anonimna i bez oznake godine kad su napisana, dva najnovija nose oznake imena svojih autora, a jedan i godine dovršetka. Na starijem je rječniku označeno puno ime i zanimanje autora: Muvakkīt-zade muvakkīt Hüseyn Hüsñü, te hidžr. godine 1310. (1893.), a olovkom je napisano (arap. slovima) Hacı-Hüseynoviç Hüseyn Hüsñü, el-muvakkīt der cami-i Husrev Bey (Hadžihusejnović Husejn Husni, muvekit u Husrevbegovoj džamiji).

Ovo je djelo opširan rječnik na tri jezika (Bošnjakça, Türkçe, Arapça lûgat), u dva sveska (I. sa 200 str., II, sa 179 str.). Poredan je prema početnim slovima srpskohrvatskih riječi, pisanih arapskim alfabetom, preučešenim za turski i naš jezik. Naše su riječi objašnjene turski, ponegdje perzijski, te arapski, ali ne uvijek, pa je, prema tome, nepotpun što se tiče arapskog i perzijskog.

Kasnije nego gore spomenuti rječnik pisan je, a ostao nedovršen i nedatiran, opširan tursko-srpskohrvatski rječnik »Türkçe-Bosanski«, koji je dopunjavan i arapskim riječima. Pisao ga je, kako je označeno na koricama rukopisa, Hacı Hüseynoviç Akif Efendi, el-muvakkīt be-cami-i Gazi Husrev Bey der Saray (Hadžihusejnović Akif ef., muvekit Gazi Husrevbegove džamije u Sarajevu). To je bio mlađi brat i nasljednik u službi starijeg mu brata Husejin ef. Hadžahusejnovića koji je umro 1899., a otac im je bio naš istoričar Salih Sidki ef. zvani Muvekit (umro 1888). I ovaj je rječnik opširan,

to njihov starenik, a da je onaj nišan, označen samo hidž. g. 1185 (1771), usađen više glave Abdulgani-ef., sina Ali-hodže. U potonjeg je na nišanu uklesano samo njegovo ime, ali se pamti da je to bio otac spomenutog Abdulgani-ef. Na očuvanim nišanima reda se nekoliko Alija, pa sadanji Alihodžići reknju, da njihova »kuća stoji na Alijama«. Mu' -Alija je ukopan 1229. (1813-14). Potonji će biti otac ovog našeg Mu-

stafa, sina Ali-hodžina, što je 1260. (1844.) bio vlasnik rječnika u Codex Alihodžić, a grob mu nije označen, ako je uopće ukopan u biljanskom groblju.

Ova digresija o biljanskim Alihodžićima učinjena je u znak priznanja što su nam sačuvali ovaj primjerak starinskog rječnika do kojeg inače nigdje nijesam mogao doći, iako sam se dosta potrudio da pronađem bar još jedan.

(oko 280 str.), ali nije potpun: nedostaju mu značenja mnogih izraza na arapskom. — Oba rječnika imaju Fihrist (Index).

Ne našavši u Gazi Husrevbegovoj biblioteci ni jedan primjerak tursko-srpskohrvatskog rječnika kao što je onaj u Codex Alihodžić, pokušao sam sreću u Orijentalnom institutu u Sarajevu, koji ima bogatu i dragocjenu zbirku orijentalnih rukopisa. Međutim, ni tamo mi nije pošlo za rukom da nađem šta sam tražio, jer još nisu pregledani svi mnogobrojni zbornici (medžmue, collectanea), pa se nije mogao razvrstati njihov sadržaj i evidentirati rječnici, kojih u njima ima. Od starih rukopisnih rječnika našao sam dva koji su me zainteresovali, jer su gotovo istovjetni sa arapsko-turskim rječnikom u Cod. Al., koji tu nema naslova, ali je datiran prepis 29. šahana 1034. god. (. . . . 1625.) i na njegov udaren lični pečat prepisivača, nažalost nečitljiv. Prepisivač ove verzije sigurno je bio naš zemljak. To se jasno vidi po nekim pravopisnim greškama, koje su karakteristične za ljude iz Bosne i Hercegovine: on piše »čirčinrek« mjesto čirkinrek, »sali gun« mjesto salı günü »tutun« mjesto tütün. Jedan primjerak ovog rječnika u Orijentalnom institutu (№ 666/52) dopunjuje Cod. Al. utoliko što prvi, nedatirani, navodi njegov naslov: لغت قرآن وارشاد الصبيان (Lugat-i Kur'ân ve Irşâd-üs-sibyân). Tog naslova nema ni u mnogo boljoj verziji istog rječnika (Or. inst. № 116/50), gdje je označena hidžr. godina prepisa (968 = 1561), dakle znatno ranijoj nego u Cod. Al. (h. g. 1034 = 1625).

Ovim arapsko-turskim rječnikom pozabavio sam se stoga što je jedna njegova verzija, tačno datirana, unesena u Codex Alihodžić i, očito vrlo davno, zajedno s nekim drugim djelima uvezana u jedan zbornik koji je sav pisan na jednakom starinskom papiru bez vodenog znaka (filigrane, Wasserzeichen). Iz toga bi se moglo zaključiti da je i ovaj srpskohrvatsko-turski rječnik napisan davno, vjerovatno još u drugoj polovini XVII vijeka, ali svakako kasnije nego Uskufina »Potur-Şahidija« iz h. g. 1041 = 1631/32. Ima još jedan, indirektan, dokaz za starost ovog anonimnog rječnika u Cod. Al., a to su česti arhaički turski izrazi kojih uopće nema u novijim rječnicima turskog jezika niti se nalaze u turskim djelima XIX i XX vijeka. Pogotovu su iščezli u živom govoru i književnom jeziku kakav je bio neposredno prije Kemalove jezične reforme, a ni poslije nje nijesu oživljeni. Neke od tih starinskih riječi žive još samo u pojedinim dijalektima koji se govore u Anadolu, ali se nalaze i u spomenutom starinskom arapsko-turskom rječniku, koji je stariji od ovog našeg rječnika. Potonji je interesantan za Turke po svojim mnogobrojnim arhaizmima iz njihovog jezika, a još zanimljiviji za nas, što nam je sačuvao dosta naših starinskih izraza koji su davno zaboravljeni i nisu zabilježeni ni u kojem rječniku srpskohrvatskog jezika.

Tražeći još koju verziju tursko-srpskohrvatskog jezika kao onog u Cod. Al., a ne našavši je, namjerio sam se bar na trojicu naših ljudi koji su autori rječnika, ali su dosad dvojica od njih bili nepoznati u našoj literaturi, dok se kod trećeg nije znalo za djelo te vrste.

Evo ih kronološkim redom:

1) Ebu-Bekr bin Šejh Sejfullāh bin Šejh Muslihuddīn El-Bo-snevī, koji je h. g. 1091 (1680) »za jedan mjesec«, kako stoji u tekstu, napisao djelce (risāle) na 16 lista pod naslovom »Lugat«, arapsko-turski rječnik u turskim stihovima. Neki Ahmed bin Mehmed prepisao je g. 1093 (1682) s autografa (من نسخة المصنف بخطه) primjerak, koji se čuva u biblioteci Elči Ibrahim-pašine medrese u Travniku.

Ovaj Ebû-Bekr (Bećir), unuk Šejh Muslihuddina, mogao bi biti Travničanin. U prilog ove pretpostavke govore dvije okolnosti: 1) travnička Potur-mahala zove se zvanično Muslihuddinova, ali je sad i u Travniku zaboravljeno, ko je bio taj čovjek i kad je živio: 2) dosad jedini poznati primjerak ovog rječnika nađen je baš u Travniku.

2) Glasoviti učenjak Mostarac Šeh-Jujo (Mustafayi Mostari) napisao je h. g. 1110. (1699.) »Šerh-i Manzūmeyī Šāhidī«. To je komentar na perzijsko-turski rječnik u stihovima, što ga je napisao Šāhidī Ibrahim-dede iz Mugle (umro h. g. 927 = 1521). Autograf Šeh-Jujin nalazi se u biblioteci Bagdadī Ismail-paše u Istanbulu. (Vidi Bursali Mehmed Tahir: Osmanli müellifleri, II, 31, pod red. br. 13).

3) Hâlis Ibrahim Pasarofcavi (umro 1160. h. g. = 1747. u Istanbulu) napisao je 1143. (1731.) veliki rječnik - مجمع الاشغال دستور العجم - Kako mu se već iz prezimena vidi, on je bio rodom iz Požarevca. (Vidi gore citirano djelo, sv. II, s. 31).

Pošto nije bilo mogućnosti da se pronađe bar još jedna verzija ovog starog rječnika turskog i našeg jezika, nije bilo druge nego da se ograničimo na ovu jedinu u Cod. Al.

Codex Alihodžić je zbornik formata 133 × 195 cm, debljine 22 cm, uvezan u karton s kožnim hptom i tzv. kapkom na lijevoj korici, pričvršćenim kožom. Uvez osiguran »širazom« od dvobojnog svilenoga konca (ibrišima). Desna korica nedostaje potpuno, a i poneki list na početku (od jednog arapskog djela iz područja šerijat-skoga prava). Prepis mu nije datiran, a zabilježenon je pri kraju da je rađen u Čekrčinoj džamiji u Sarajevu rukom Mahmud-baše Hadžinurullahovića iz Žepča. Zatim dolazi slabijim rukopisom pisan i nedovršen »Surût-i salât« (»Namazluk«), iza kojeg je 6 neispisanih listova, a iza ovih slijedi na 38 lista »Lugat-i Kur'ân ve iršād-us-sibjân (bez naslova) u dvije vrsti pisma (arapske riječi: neshî, turske: nestalik). Ovaj arapsko-turski rječnik tačno je datiran (29. šabana 1043) u pogledu dovršetka prepisivanja, ali je, na žalost, muhur prepisivača teško pročitati, jer je nerazgovijetno udaren. Vjerovatno je riječ o nekom Hasanu, a cio tekst bi mogao glasiti (ime u legendi upleteno 2 puta), ما رآه المؤمنون حسناً فهو عند الله حسن (Mâ re'âhu-l-mu'mî-nûne hasenen fehuwe 'inde-llâhi hasenun). Poslije ovog rječnika

ispisane su na 9 listova neke molitve (dove) na arapskom i turskom jeziku i pri kraju datum (h. godine 1135 = 1724) i potpis »Munla-Hasan es-sohtagân (!) bimedine Žepče«.

Zatim slijedi 18 listova raznih tekstova (molitve, recepti, zapisi i sl., pisanih rukom više ljudi, pa 3 prazna lista, 5 ispisanih, zatim 6 praznih ili polupraznih listova.

Po onoj zabilježici softe Mula-Hasana i onoj ranijoj pri kraju prvog djela u ovom zborniku vidi se da je knjiga bila prije u vlasništvu nekih Žepčaka, pa poslije 1724. došla u posjed biljanskih Alihodžića.

Na kraju Cod. Al. ispisan je na 34 strane ovaj tursko-srpsko-hrvatski rječnik, koji nas ovdje zanima. Autor mu sigurno nije iz Bosne. Vjerovatno je Hercegovac-ikavac i to Mostarac. On leđa piše »leđa«. To se pouzdano može zaključiti po mnogobrojnim riječima kojima u Bosni ne znaju značenja, jer se odnose na stvari svojstvene Hercegovini ili se tamo drukčije zovu nego s ove strane Ivan-planine. Evo nekoliko primjera: ostan (u Cod. Al. neki Bošnjo, ne znajući šta je to, iskrivio u »osnak«), kostilova (koščela u Crnoj Gori), srpokrila, golijen (cjevanica), kukaviči konj (pupavac), krupnik (pirevina), možđan (mozak), mozak (moždina u kostima), uvrnuti (uštrojiti), blato (jezero) grnača (jarebica), skotina (balega), ohme (ždrijebe), kosirica (kosjerica = donja vilica), večerin (sjeverozapadni vjerar) babuljast (okrugao), miriha (bosiljak), ostup (pozder), kpuša (krepelj), krkotina (biljka valeriana), klak (kreč), mastir (manastir, samostan).

Da je autor ovog rječnika bio Hercegovac vidi se i po tome što meke suglasnike (konsonante) pretvara u tvrde ne samo na kraju riječi nego i na kraju zatvorenog sloga: on piše »labut« mjesto labud, »rošnik« mjesto rožnik. Da nije bio iz planinskoga dijela Hercegovine nego iz zapadnog, »humnog« (župnog), jasno je po tome što je bio ikavac (čak i pretjeruje, pišući jasinovina), mjesto lj piše j, a mjesto nj stavlja n uz to ... Tako on piše »bilija« (bjelilja) »kon« (konj), »pina« (pjena), »iz privarke« (iznenada) itd. i to je kod njega redovno. Međutim, ima izuzetaka od toga njegova pravila ili su, pak, kasniji prepisivači ponegdje ubacili ijekavštinu kao i lj i nj. Evo nekoliko primjera: golijen, podbjeo (!), objesit, detelina, san viđet (usniti), žvjerinje (zvjerad), njemu, robinja, tunja, gnjida, volje, tkalja. Uz put se napominje da je pisac imao mogućnosti da u arapsko-turskom alfabetu izrazi razliku između »n« i »nj«, jer je potonji glas pisao slovom »sağır kâf« (ك) kao što su Turci nekada pisali svoje nazalno »n«. Ono se i sad ponegdje jasno čuje kao nazal, npr. u govoru Karamanlija (pravoslavnih Turaka), koji izgovaraju nazale čak i među dva vokala kao Portugalci: oni tačno razlikuju u izgovoru riječi do (دو = led) i don (gaće), koje se u književnom jeziku i istanbulskom govoru posve jednako izgovaraju, dok Karamanlije govore čak oa (ona = njemu), ban (bana = meni) itd.

U ovom rječniku ima izraza kojih ne samo što nema ni u jednom rječniku našeg jezika nego ih nisu čuli ni filološki obrazovani

Hercegovci, koje sam pitao, šta znače te riječi, a ovdje su protumačene turski, pa znamo šta su nekad značile. Evo ih: »mižđdel« (ili »mižđel«) je gornji dio nosne šupljine, »gorošalit« je hrabar, srčan, »mjedno« označava bakar (sravni ime ulice »Mjedenica« u Sarajevu i »medenica« za zvono, bronzu, klepku u Crnoj Gori), »mitrovica« mu je naziv za tamnocrvenu boju (kizilboya), »kopunastiti« je, »skakati« (bik na kravu).

Što se tiče pravopisa naših izraza, ovaj je rječnik pisan fonetski, ali ima i dosta etimološki pisanih, pa ih navodimo: gvozdje, prolitje, krzt (!), odkos, nizko, kadca (potonje dvije riječi isto su tako napisane i u Uskufinoj »Potur-Šahidiji !), križka, podpor, raztopit, usćinut (= uštinuti), radkva (= rotkva), tko piše, pouđtka (!). — Pada u oči da se krajnje »ao« i »eo« većinom ne stežu u »o«, čak je markiran i hiatus (zijek) umetanjem arapskoga grlenog konsonanta ع ('ajn): ždrao, orao, kotao, nugao, diteo (djeteo, žuna) podbjeo (prekardašio u ijekavštini!).

Izuzetno je mjesto »čavao« napisano »čavo«, a jedini naši infinitivi na — ti su »stresti se« i »pasti« (u značenju turskog otlatmak = napasti, izgoniti na pašu), inače svagdje nedostaje krajnje »i«, dakle turski infinitivi su prevedeni gerundivom, čak i kad je to teško izgovoriti, npr. vršč (= vrći žito).

Interesantno je da u našim riječima koje počinju sa »hr«, odnosno »r«, kod autora ovog rječnika ima znak u pismu da se tu izgovara mukli vokal ʔ (tvrdo jer), koji je izražen arapskim grlenim konsonantom ع ('ajn). On piše عرگا (rġa), عزات (rzat), što je pravilnije i vjernije pravom izgovoru ovih i drugih riječi s početnim r, koje se izgovara kao zaseban slog s muklim vokalom ʔ ispred njega. Taj se ni u srpskohrvatskom ni u slovenačkom ničim ne označava u pismu: mi pišemo rkač, rskavica, rpa kao da ispred r nema samoglasnika, a stvarno izgovaramo: ʔrkač, ʔrskavica, ʔrpa kao što i Slovenci pišu rdeč, a govore ʔrdeč. U njihovom, kao i u vasojevičkom govoru glas ʔ se javlja ne samo na početku riječi ispred r (koje tu nije poluglas) nego i u ostalim slogovima: u slovenačkom se tada piše sa »e«, a izgovara kao ʔ (poljsko y) npr. megla se izgovara mygla, pes kao pʔs, a Vasojevići govore k v n, p s (kyvyn, pʔs).

O glasu ʔ govorio sam nešto opširnije u predgovoru »Potur — Šahidiji« Uskufi Bosnviye (vidi »Glasnik Zem. muz.« 1942 str. 373—377), pa to neću ovdje ponavljati. Koga bude zanimalo može tamo potražiti.

Turski jezik u ovom rječniku interesantan je po tome što je pun arhaizama, od kojih su neki već davno iščezli iz književnog jezika. To je najbolji dokaz da je ovo djelo staro. Iako nije opširno, ono je dragocjen prilog za studij preobražaja turskog jezika kroz vijekove. — Kad su stari Osmanlije počeli pisati svojim materinskim jezikom, u njemu je bilo mnogo manje stranih (arapskih i perzijskih) riječi, koje su se kasnije počele sve više i više uvlačiti ne samo u književnost nego i u narodni jezik, a čisti turski izrazi su ili posve

zabačeni ili se raspršili i zadržali u pojedinim anadolskim, rjeđe rumelijskim, dijalektima. Istom prije nekoliko godina Turci su prikupili to rastureno narodno blago i objavili ga pod naslovom »Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Dergisi«. Međutim, ni u tom opširnom rječniku turskih provincijalizama nema nekih izraza iz ovog našeg turskosnpskohrvatskog rječnika, pa se mogu naći samo u najstarijem turskom rječniku Mahmuda Kaşgarije (Kaşgari) »Divanü Lugat-it-Türk«, dovršenom h. g. 466 (1072). To je arapsko-turski rječnik koji je 1939. izišao u turskom prevodu pod naslovom »Divani lugat-it-Türk Tercemesi«. — Eto ovaj naš Hercegovac, autor rječnika o kojem se govori u ovom radu, odnekle je znao i tako rijetke turske arhaizme koje je zabilježio samo Kaşgari, što je zbilja neobično. Naš zemljak naziva koplje *sünü* i piše ga *sungu*, a u Kaşgarijenu Rječniku (I, 178, 18) piše isto s transkripcijom *sungu* i u značenju *sungu*, *mezrak*, *kargi*, prvi za »kost« navodi tursku riječ *sunuk*, a u drugog pod *sunuk* se navodi primjer značenja te riječi: *sunuk* — er sunguk ogurdio, kemiği bititindir ve agerdi, a šta je riječ u Dizin-u (Endeks) prevoda navedena pod *sunguk* (g) = kemi, U — *songuk*, Muh — *songek*.

Jedna starinska riječ, oko koje se dr Otto Blau dosta namučio, »bez harici = bilija (bjelilja) može se sad objasniti preko provincijalizma »harlanmak«. Značenje mu je navedeno u sv. II str. 706 »Türkiye'de . . . Söz Derleme Dergisi« çiçekler solumağa yüz tutmak. Güller harlanmış (Erzincan), tj. »cvijeće počelo venuti: ruže stale venuti«, a upotrebljava se u Erzindžanu.

Evo još nekoliko turskih arhaizama iz rječnika ovog Hercegovca u Cod. Al. (U zagradi je zabilježeno kako te riječi glase u savremenom turskom jeziku).

sınamak = kušat (tecrübe atmek),
baytal = kobila (kısırak),
dölek = lijeno (tembel),
kaba ayak = bos (yalın ayak),
sayru (ređe sayri) = hasta (tj. bolean, ali u originalu stoji samo naš turcizam »hasta«!)
itburnu = paprika (yeşil biber)
ucuk = goropadno (yavuz, aksi),
dün yarisi = ponoća (gece yarisi)

Kao curiosum ovog rječnika mogu se navesti turske riječi protumačene — našim turcizmima, pa se ovdje citiraju neki od njih kako slijedi:

mih = čivija (klin),
saymuran = fesliđan (bosiljak),
şevmiz = čurekot (u botanici Nigella, njemački Schwarzkum-
 mel, a mi nemamo svoje riječi),
iri = kabasto (krupno, prosto)
çakül (ređe kâgul) = perčin (nemamo svog izraza),

zülf = soluf,
 zac (zadž) = karaboja (vitriol),
 gön bardak = matara (kožna ploska),
 vidualaşmak = halalit se (oprostiti se),
 assi = fajda (korist),
 gömülduruk = sinebend,
 huylamak = hajati (mariti),
 tavlanmak = utovit se (ugojiti se, udebljati)
 ter oĝlan = hizmećar (sluga, momće),
 bumbar = pendžević (crijeva),
 sumat = zijafet (gozba),
 palas = paćavra (krpa)
 duşman = ma'rûf (tj. poznato, isti izraz i u nas a znači neprijatelj),
 küpe = menduha (naušnica)
 hezen = baskiya (žioka).

Iz ovih i još nekih, nenavedenih, primjera vidi se da autor nije smatrao nečim stranim turcizme koji su se već bili ukorijenili u našem jeziku, pa se nije trudio da im nađe zamjenu.

Pri kraju valja rezimirati opće karakteristike ovog tursko-srpskohrvatskog rječnika.

1) On nije pisan alfabetskim redom nego je svrstan po materiji, ali ni izdaleka ne onako pregledno i duhovito kao što je učinio Ūsküfija u svojoj »Potur-Şahidiji« — Dragocjen je popis tezačkog radila, vrsta stoke, drveća i bilja.

2) Riječi iz turskog jezika u velikom su broju arhaizmi i provincijalizmi, a to vrijedi u velikoj mjeri i za srpskohrvatske izraze.

3) Transkripcija naših riječi arapskim alfabetom starinska je i komplikovana, a oslanja se više na arapsku nego na tursku ortografiju.

Naročito je upadno što su naše riječi nepotrebno vokalizirane u slučajevima gdje se na početku ili u sredini izraza grupiše po više konsonanata, što ni Arapi ni Turci ne mogu izgovoriti. Prema ovom bi se moglo zaključiti da je autor svoj rječnik namijenio ne samo našim ljudima nego i strancima koji žele naučiti naš jezik. U ovom izdanju to nije uzeto u obzir nego su naše riječi transkribirane u duhu našeg jezika, dok je originalni autorov pravopis zadržan pri štampanju arapskim slovima.

*

Žalim što nijesam mogao objaviti bar donekle kritičko izdanje ovog rječnika, jer mi nije pošlo za rukom da pronadem bar još jednu verziju, te sam se morao ograničiti na onu u Codex Alihodžić. Završavam sa željom da to uspije ili meni ili kome drugom, a i da se nastavi sistematsko publikovanje starih tursko-srpskohrvatskih rječnika koje su nam ostavili naši stari autori.

Tekst rječnika

- بُوْغُ Tanrı = Bog
 پَیْغَمْبَرُ peygamber = اِسْوَالِجْ svetic
 اِیْمَانُ iman = وِیْرَهَ vira
 اِیْتَانَمَقُ inanmak = وِیْرُوْوَاتْ virovat
 مُسْلِمَانُ musloman [müslüman] = تُوْرچِنُ Turčin
 دُغْرِی dogri [doğru] = پَرَاوُ pravo
 صَاغْ sag [sağ] = اِذْدِرَاوُ zdravo
 سُوْزُ söz = بَسِیْدَهَ besida
 یَاْزَمَقُ yazmak = پِیْسَاتْ pisat
 یُوْرُوْمَنُ yürümeğ = حُوْدِتْ hodit
 یُوْرُوْمَنُ yorulmek [yorulmak] = اُوْمُوْرِنَسَهَ umorit se
 كَزَمَكْ gezmek = شَاتَاتْ šetat
 كَزْدِرَمَكْ gezdirmek = وُوْدَاتْ vodat
 صَقَلَمَقْ saklamak = اُوْچُوْوَاتْ uçuvat
 بَكَلَمَكْ beklemek = چُوْوَاتْ čuvat
 كَزَمَكْ gizlemek = سَاْفِرِیْتْ sakrit
 دُوْزَمَكْ düzmek = نَاْپَرَاوِیْتْ napravit
 صَايَمَقْ saymak = بَرُوْیْتْ brojit
 صَاچَمَقْ saçmak = نَاْسِیْآتْ nasijat
 چِیْفْتْ سُورَمَكْ çift sürmek = اُوْرَاتْ orat

- عَرَبَةٌ araba = قَوْلًا kola
 تَكَرَّرَكَ tekerlek = قَوْلُو kolo
 = غُوبَلَا gobelja
 كَمَا kama = قَلِينٌ klin
 مِيخٌ miħ = چَوِي čivi [čivija]
 چِيغٌ čiğ = غُوْزُوْهُ gužva
 صَبَانٌ saban = بُلُوغٌ plug
 اَوْسْتَانٌ oğendere = اَوْسْتَانٌ ostan
 بُوْیُوْدُوْرُوْکُ boyunduruk = بَارَامٌ jaram
 زَوَلَةٌ zevle = تَلْجِغٌ teljig
 سَابَانٌ ok [oku] = غَرَادَلٌ gredelj
 اَوْكُوْزٌ öküz = وُوْ vo
 تُوْسُوْنٌ tosun = يُوْنَهٌ june
 كُوْشْمَاکُ koşmak = اُوْوَهْ اَزَتْ uvezat [upregnuti]
 اَتْ at = قُوْنٌ kon [konj]
 كِصْرَاکُ kısrak = قُوْبِلَةٌ kobila
 طَاى tay = اِيْزْدِرِيْبَةٌ źdribe
 اَشَكٌ eşek = مَآغَرَةٌ magare
 كُوْدُوْکُ kuduk = مَالُوْ مَآغَرَةٌ malo magare
 كُوْشَقُ gevşek = اِسْلَابُوْا slabo
 چَپُوْکُ capuk = يَدْرُوْآ jedro
 يَلَةٌ yele = غَرِيْبُوْآ griva
 اِيْغَرِيْچْ اَتْ igdiç [iğdiş] at = اُوْبِرْنُوْتُ قُوْنٌ uvrnut kon
 [konj]
 اِنِيْتْمَاکُ enitmek = اُوْبِرْنُوْتُ uvrnut [uštrojiti, uškopiti]
 پُوْرْمَاکُ [] purmak = زَاوِرْنُوْتُ zavrnut
 كِيْشِنِمَاکُ kişnemek = عِرْزَاذَاتٌ rzat
 كَدِيْ kedi = مَآچِقَةٌ mačka
 مَلْرٌ meler = مَآوُجَةٌ maudže [maučel]
 كُوْيُوْنٌ koyun = اُوْجَهٌ ovca

- مَرَر merer = بَلَئِي bleji
 كُوبِك köpek = پَاس pas
 أُورُيُور üriyor = لَآيَه laje
 ارْجَك [اركك] ercek [erkek] = مَوْشَقُومَا muško
 ار اَدَم er adam = چُورُيُق مَثَلَه čovik (isto tako)
 اَدُم adum [adım] = قُورَاچَاي koračaj
 اَدَامَك adamak = اُوْبَه كَات obećat
 اَل el = رُوقَه ruka
 كُوز göz = اُوُقُو oko
 بَبِك bĕbek [bebek] = زَنِيچَه zenica
 تَمْرَه تِي [غرہ کی] temreği = لِيشَاي lišaj
 چِکِيت čikit = پَنُوك piguč
 دُؤْغُون düğün = اِسْوَادْبَا svadba
 صَاغْدِيچ sagdıç = قُوم kum
 اَلَم alem = يَزَاق bajrak
 پُوسْكَل puskel [püskül] = كِتَا kita
 لِبَاس libas = عِيْرَاك rca (rka) [hrka]
 قُورُم korum = چَاكَه čađa
 سُوْد [سوت] sud [süt] = وَاْرِنَه varenika
 صَاغْمَق saġmak = مَوْزْت muzt [musti]
 آيْرَان ayran = مَلَاكِيچَه mlaćenica
 يُوْغُورْت yoğurt = كِيسَلِيْنَه kiselina
 اَلَك elek = سِيْتُو sito
 اَلْمَك elmek [elemek] = سِيْجَات sijat
 كَبِك kepek = مَكِيْنَه mekine [mekinje]
 كَبُوك kepük [köpük] = پِيْنَا [= pjena]
 صَالَايْنُور salaynur [salamura] = رَاسO raso
 لَحْن lahan [lahana] = قُپُوس kupus
 اُوْيُوشْمَق uyuşmak = اُوْتْرِيْنُوت utrnut
 كِيْدِيْشْمَك gidışmek = اِسْوِيرِيْت svrbit

- دَامَاغ damag [damak] = زَاذُوْبِيْجَه zazubice [nebo, nepce]
 اَرْبَهْ چِق arpaçik [arpacik] = يَچْمِيْق ječmik
 بُوْغْرِى بوْغْرِى bugri [büğrü] = غِرْبَاو grbav
 دَبَهْ debe = قَلَهْ kila
 قَوْلْ صِنْمَقْ قولْ سِیْصَمَاقْ = رُوْقُوْ زَاغِرْفُوْتْ ruku zagrnut [zasukati rukav]
 اَيَاقْ چِمْرَمَكْ ayak çemremek = نُوْغُوْ زَاغِرْفُوْتْ noğu zagrnut
 يُوْزْ yüz = اُوْبِرَاذْ obraz [lice]
 چَغْنِيْ çeğni = قُوْتْلَاچْ kotlac
 اِنِيْK enik [enek] = قُوْسِرِيْجَه kosirica [donja vilica]
 صَاچْ saç = قُوْسَهْ kose
 اُوْرْغِيْ اورْغِيْ urgi [örgü] = پَلْتَنِيْجَه platenica
 كَاشْ kaş = اُوْبُوْرُوْا obrva
 كِيْرْبُكْ کيرْبُكْ [کيرْبُكْ] kirpük [kirpik] = تِرِيْبَاوِيْجَه tripavica
 چَاپُكْ çapuk [çapık] = قِرْمَلْ krmelj
 سُوْمُكْ sümük = سِلِيْنَه sline
 بَاكْمَاقْ bakmak = اِغْلَاذَاتْ gledat
 گُوْرْمَكْ görmek = وِيْدِيْت vidit
 قِمَاشْمَقْ kamaşmak = ذَابَلِيْشْتْ zablîššit [zablîštit]
 يُوْزِيْ چَاتُكْ يُوْزِيْ چَاتُكْ çatık = اِسْمِرْمَسْكِنْ smrsćen [namršten]
 بُوْرُوْشُكْ buruşuk = اِشْقُوْرَاوُوا škoravo
 بَاغِرْمَقْ bağırmak = رَوَاتْ revat [Turci řeknu »anırmak«]
 چِمْدِيْمَكْ çemdimek [çimdimek] = اُوْشْكِيْنُوْتْ ušćinut
 چُوْزْمَكْ çözmek = اُوْدِرِيْشْتْ odrišit
 گُوْكْ gök = نَبُوْ nebo
 يَاغْمُرْ yağmur = قِيْشَهْ kiša
 دُولُوْ dolu = قِرُوْپَهْ krupa
 قَرَاغُوْ karagu [kırağı] = مِرَاذْ mraz
 طُوْفَانْ tufan = مَكَاوَهْ mečava

- شَمْشِكُ šimşik [šimšek] = [nečitljivo: nešto kao
 »minhać« (?!), munja]
- يَلْدِيمُ yıldırım = غُرُومُ grom
- كُورُومُK gürülmek [gürlemek] = غَرِيمِيْتُ grmit
- يَافُغُمُرُ يَافُغُمُقُ yağmur yağmak = كَيْشَةُ پَادَاتُ kiša padat
- دِنَاكُ dinmek = پَرِاسْتَاتُ pristat
- چَه چeh [çiğ] = رُوسَةُ rosa
- كَارُ kar = سِنِيغُ snig
- سُوْرُغُوْنُ surgun [سُوْرُكُوْنُ sürgün] = سَمِيْتُ smet
- چِيْرُ çığır = پَرِيْتُ prina
- دُونُكُ donmak = اِسْمِرْزَنُوْتُ سَهْ smrznut se
- مَوْسُوْرُ mosur = كَدْرِيْجَهْ ledenica
- بُوْزُ buz = لَادُ led
- اَرِيْمَكُ erimek = تُوْپِيْتَسَهْ topit se
- چَايُ çay = پُوْتُوْقُ potok
- سُوْ su = وُودَا voda
- اِيْچِمَكُ içmek = پِيْتُ pit
- قَنَسُقُ kanmak = زَاجُوْاوغَايِيْتُ žedu ugazit
- كَانْدُرْمُقُ kandurmak [kandırmaq] = نَپُوْرِيْتُ napojit
- دُكُوْمُقُ dokumak = اِنْفَاتُ tkat
- مَاصِرَهْ masra = چِيْرُ çiv
- مِجِيْقُ mecik [مِكِيْكُ mekik] = چُونَاقُ čunak
- اَرُغِيْجُ argıç [اَرُغَاچُ argaç] = پُوْتِكَهْ potka
- اَرِيْشُ eriş [اَرِيْشُ arış] = اُسْنُوْهْ osnova
- اَقْلِمُقُ eklemek [اَكْلِمَكُ eklemek] = نَاسْتُوْتُ nastavit
- اَعْغِرْمَكُ eğirmek = پَرِيْسَمْتُ prest
- اِيْغُ iğ = وِرْتَنُوْ vreteno
- اَقْرُصُوْ akar su = تَقُوْچِيْچَهْ وُودَا tekućica voda
- دُوْرِيْ duri [dürü, duru] = بِيْسْتَرُوْ bistro
- بُوْلَانَقُ bulanak [bulanık] = مُوْتَنُوْ mutno
- دَرِيْنُ derin = دُوْبُوْفُوْ duboko

- بوغُلْمَقْ boğulmak = اودوشْتَسَه udušit se
 بوغْمَقْ boğmak = اودَاوتْ udavit
 بوغْم boğum = كَرَانْ đerdan
 اِچْم içum [içim] = نَابِتَانْ napitak
 بَزْچَارِجِی bez çarıcı = بِلِجَا bilja [bjelilja]
 تَرَلَا tarla نِیوَا niva [njiva]
 اَکِن ekin = سِتْوَه sitva
 نَدَس nadas = اوبَادِنَه obadina
 اِیرِئَلْمَکْ iritlemek = پِلِیْسْت plist [plijevsti, plijeviti]
 اِیرِئَلْمَجِ iritlenci = پِلِئَلِیْتِجَه plitelitača [plitelica]
 اُورَاقْ orak = صِرِیْبْ srp
 اُورَاقْچِی orakçı = زَتَلِیجَه žetelica
 دِمَت demet = اِسْنُوبْ snop
 دُغُورْجِن doğurcin = غَرَانِیجَه granica
 قَازِکْ kazık = قُولَاجْ kolac
 دِپَه depe = نَویْلَاقْ navilak [naviljak]
 دِیْگَرِیْن diğrin = وِیْلَه vile
 طَرَاقْ tarak = غَرَابِلَه grablje
 دُؤْکَمَکْ kazık dövme = پِلَاسْت سَادِیْت plast sâdit
 طَرِپَانْ tırpan = قُوسَه kosa
 یَانْصَارْ yansar = اُودُقُوسْ odkos [otkos]
 حَرْمَانْ harman = غُونُوْ guvno [gumno]
 دُؤْکَمَکْ doğmek = وِیْرِئِشْK vršć
 صَاوُزْمَاقْ savurmak = وِیْیَاتْ vijat
 مَالَامَه malama = پِلِیوَا pliva
 چُوَالْ çuval = حَرَارْ harar [vreća]
 طُرْکِیَانْ turkıyan = زَاسْتُورَانْ zastoran [zastoranj]
 طَارْتَمَکْ tartmak = مِیْرِیْت mîrit [mjeriti]
 طَارَا tara = مِیْرَا mîra

- كَهْلَةٌ kehle = اَوْشٌ uš
 بَيْتٌ bit = isto
 سِرْكَةٌ serke = عَكِيدَةٌ gnjida
 تَحْتَهُ بِتِي tahta biti = اسْتِنِجَةٌ stinica
 بَوْرَةٌ pure [pire] = بُوْحَةٌ buha
 كَنَةٌ kene = قِرْبُوشَةٌ krpuša [krpelj]
 سَوْلُكٌ sülük = پِجَاوِيچَةٌ pihavica
 يَلَانٌ yılan = غُوِيَا guja
 كَلَرٌ keler = غُوْشْتَرِيچَةٌ gušterica
 كَرْتَنُ كَلَرٌ kerten keler [kertenkele] = زَلَنْبَاكٌ zelembac
 سِنَكٌ sinek = مُوْحَةٌ muha
 سِوْرِي سِنَكٌ sivri sinek = قَوْمَارِيچَةٌ komarica
 آرُوْ aru [arı] = چَلَةٌ čela
 بَالٌ bal = مَادٌ med
 كَوْمِجٌ gömec [gomeç] = صَاتٌ sat
 تُوْرْتُوْ tortu = تَرُوْحَةٌ troha
 بَالٌ مَوْمٌ bal mum [balmumu] = وُوسَاكٌ vosak
 چِيَانٌ çıpan [çıban] = چِيرٌ çir
 سِنِيلٌ sinil = بَرَادَاوِيچَةٌ bradavica
 يَوْمْرُوْقٌ yumruk = شَاكَةٌ šaka
 أَوْجٌ avuç = پَرَاغِشْتَةٌ pragište [pregršt]
 قَارِشٌ karış = بَادَالٌ bedalj [pedalj]
 أَلْدِوْنٌ eldiven = رُوْقَاوِيچَةٌ rukavica
 سِنِرٌ sinir = زِيْلَا žila
 كَمُوْكٌ kemük [kemik] = قُوْسْتٌ kost
 اِيلِقٌ ilik = مُوْرَاكٌ mozak [mozđina]
 بَيْنِي beyni [beyin] = مُوْرَاكَانٌ mozđan [mozak]
 بَالِيْقٌ balik = رِيَا riba
 آغٌ ağ = وِلَاقٌ vlak
 حَوْلَتَةٌ holta (olta) = اُوْدِيچَةٌ udica

- دُوَزَاقُ duzak [tuzak] = مِرِيژَاهُ mriža
 فَاقُ fak = اَوْشِجَةٌ ošice [ošice = plemice, stupica]
 قَوْشُ kuš = تَيْجَةٌ tica
 قِرْلَنْجِجُ kırlangıç = لَاسْتَوِيحَةٌ lastavica
 مَرْجَةٌ serçe = وَرَآبَاجُ vrebac
 بَآيْ قَوْشُ bay kuş [baykuş] = يَيْمِنَةٌ jezina
 قَوْزْغُونُ kuzgun = غَوَزَانُ gavran
 شَاهِنُ şahin = صَوْقُوُ soko
 صَافِغَانُ saksıgan [saksığan] = اَشْوَارَاقَةٌ švaraka [svraka]
 قَوْلُكُكُ kulkuk [guguk] = قَوْقَاوِيحَةٌ kukavica
 طُورْنَةٌ turna = اِزْدِرَالُ ždral
 قِرْتَالُ kartal = اَوْرَاعُوُ orao
 قَاقَانُ قاغِ قاغِ ağaç [ağaç] kakan = زُونَةٌ žuna
 طَاوِشُ taus [tavus] = پَاوُونُ pavun [paun]
 اُوَيْكُ üveyk = غِرْلِيحَةٌ grlica
 كِكْلِيكُ keklik = يَارِيحَةٌ jarebica
 چِيلُ çil = قِرْزُولَةٌ kržulja
 قَازُ kaz = عُسْقَةٌ guska
 اُورْدَكُ ördek = پَانَقَةٌ patka
 بِلْدُرْجِينُ beldürcin [bıldırcın] = پَرِيپِلِيحَةٌ pripelica
 يَرَاسَهُ yarasa = سِلِيپِي مِشُ slipi miš
 يَنْجَهْ قَوْشُ yenge kuş [kuşu] = پِلِسْقَةٌ pliska
 قَرْغَهْ karga = وِرَانَا vrana
 هُدْ هُدْ = قَوْقَاوِيحِي قَوْنِجُ kukaviči konjic
 چَاپَهْ çapa = مَوْتَقَةٌ motika
 بَالْتَهْ balta = سِغِيرَا sikira
 يَنْصُرَا yansura [yansıra] = بَرَادَوَا bradva
 قِصَاجُ kısaç = قَلِشْتَهْ klišta
 اَوُ ev = قَوْسَا kuća
 اَشِكُ eşik = پَرَاغُ prag

- كِرِيْشْ kiriş = غِرَادَةٌ greda
 اَعَاجِ agaç = [stablo, drvo]
 جَرِيْع cer' = صَرِيْبِ srg
 هَزَن hezen = بَاسْقِيْبَه baskija
 بُوْجَاق bucaq = نُوْغَاوَا núgô [nugao = ugao]
 صَنْدُقْ sanduk [sandık] = قُوْجَغْ kovčeg
 بَاْجَه baca = قَوْمِيْنْ komin
 اَوْجَاقْ ocag [ocak] = اَوْغْنِيْشْتَه ognjište
 اُوْدْ od = وَتْرَا vatra
 قِفْلِجْمِ küğilcım [ıvılcım] = اِسْقَرَا iskra
 كُوْلْ küll = لُوْغْ lug
 طُوْتْرَاقْ tutrak [tutarak] = پُوْتَاكَه potaka
 يَالِكْ yalın = پَلَامَنْ plamen
 نُوتُونْ tütün = دِيْمْ dim
 تَحْتَه tahta = دَاسَقَا daska
 لُتْرَاقْ lutrak = فِرِيْژْ frž
 اُوْدُونْ odun = دِرْوَا drvo [drva]
 يَارْمَاقْ yarmak = چِيْپَاْتْ cipat
 اَعْجَلْرْ ağaçlar = دِرْوَا drva [drveće]
 اَعْجِ čam ağaç [ağacı] = جَلُوْبِيْنَه jelovina
 پِلِيْتْ pilit [pelit, meşe] = حِرَاسْتْ hrast
 قَوَاقْ kavak ağaç [ağacı] = بَاسْقَوِيْنَه
 دِيْشْ diş ağaç [ağacı] = بَاسْقَوِيْنَه
 قَزَلْجِيْ kazılcık [kızılıcak] = دِرِيْنُوْبِيْنَه drinovina
 فِلَامُوْرْ filamur [ıhlamur] ağaç [ağacı] = اِسْقَوِيْنَه
 liskovina [nije, nego : lipa]
 سُوْغُوْتْ süğüt ağaç [ağacı] = وِرْبُوْبِيْنَه vrbovina
 تَتْرَه tetre ağaç [ağacı] = رُوْبُوْبِيْنَه rujevina
 قَرَه kara ağaç = بَرِيْسْتُوْبِيْنَه bristovina
 اَكْ ak diken = اِغْلُوْغُوْبِيْنَه glogovina [bijeli glog]
 قَرَه diken = دِرْنُوْبِيْنَه drnovina [trnjina]

- آيوة ayva = تونجا tunja
 اريك erik = شليوة šliva [šljiva]
 ارموت armut = قروشنة kruška
 الة elma = يابوقة jabuka
 پيره اوت pire ot [ot] = پاپراد paprad
 تازی tazı = حرت hrt
 زاهر zagar = ويژلة vižle
 ياره yara = رانا rana
 ياغري yağrı = صادنو sadno
 نكبته nekbet = زلوچست žločest [zločest]
 ميشه miše [meše] = شوما šuma [hrast]
 قوري kori [koru] = غاي gaj
 طاغ dağ = غورا gora [planina]
 باير bayır = بریدوا brdo
 تَرَكَاه tergâh [tezgâh] = استان stan
 گوجه güce [gücü] = نیتi niti
 روزخضر ruz-ı Hızır = کورکودان Đurđev-dan
 مشربة maşraba = بوقرة bukara
 يايغ [يايق] yayıg [yayık] = مكاية mecaje [stăp]
 اوخسامق ohşamak [okşamak] = پپات pipat [milovati]
 گورشمك gürüşmek = حروتسه hrvat se
 چارق çarık = اوبانق opanak
 تاسمه tasma = اوبوتا oputa
 كلبك kelebek = لپير lepir
 قرة سگوت kara söğüt = راقته rakita
 ارديچ ardiç = اسمريقه smrika
 اق اعاچ ak ağaç = بريزا briza
 اليج elic = ديواقكا divakinja
 گؤگم gügüm = ترينه trnina [trnjina]
 طوپلاق toplak [topalak] = اوريشق orišak

- دُوَيْنُ doyın (doyun)? = بَابِنَهْ babine
 فُوْجِي fuçi [ıçı] = كَادِجَا kadca [kaca]
 قَرَهْ صِغِرُ kara sığır = غُوْجَهْ govedže [goveče]
 مَانْدَهْ manda = بِيُولِيْجَهْ bivolica
 سِيْجَانِ siçan [siçan] = مِيْشُ miš
 گُوْهْ güve = زَاغَرِيْجَهْ žagrica
 قُرْبَهْ kurbağa = زَابَهْ žaba
 قِرْبَهْ kırba = فُوْجِيْجَهْ fučija
 تَپَا tapa = چَپْ čep
 مِمُ [مَمَهْ] mem [meme] = سِيْسَهْ sisa
 صَاغْمَقْ saġmak = مُوْزْتْ muzt [musti]
 صُوْزْمَقْ [صُوْزْمَقْ] sozmak [sormak] = دُوْجِيْتْ dožit [zadožiti]
 صَاغْرِيْ saġrı = صَاپَهْ sâpe
 يَلِيْنِ yelin = وَيْمَهْ vime
 كُوْرَكْ kürek = لُوْپَاكَهْ lopata
 كُوْرْمَكْ kürmek [küremek] = كِيْدَاتْ kidat
 صُوْجِي suçi [şarap] = وَيْنُوْ vino
 سَرْحُوْشُ sarhoş = پِيْجَانِ pijan
 شَفْتَالُوْ šeftalu [šeftalı] = پَرَاشَقَهْ praska [breskva]
 تُوْتْ tut [dut] = مَرْوَهْ merva [murva]
 بَرَهْ bere = مَاسْنِيْجَهْ masnica
 وُوْزْمَقْ vurmak = اُوْدَارِيْتْ udarit
 گِيْسُوْ gey sü [geyisi] = حَالِيْنَهْ haline [haljine]
 چُوْرُوْقْ çuruk [cürük] = غَنِيْلُوْ gnilo [gnjilo]
 اِيْرَاغْمِشْ = رَاْزِيْالُوْسَهْ razjelo se
 يَمَا yama = زَاقْرِيْجَهْ zakrpa
 قَاقَاچْ kakaç [gaga] = قَلُوْنْ klun [kljun]
 قُرْسَاقْ kursak = وُوْلَهْ volje
 دِنْغِيْلْ dingil = قُرُوْنَهْ kruna
 اَنْتَهْ ente = بَرْدِيْلَا brdila

- آيَقُ ayak = پوڏنوڙُ podnož
 اَلْتِي elti = نِيَقُ nik [?!] [»Elti« znači »jetrva«]
 دِيكِيشُ dikiş = شَوُ šav
 طِرِيزُ tırız = قَلِينُ klin
 دِيكْمَكُ dikmek = شِيَتُ šit
 قُوڏنْدُزُ kunduz = وِيڏرَا vidra
 پُوڙسُقُ pursuk = يَزَاوَاچُ jazavac
 اُوڙوڙُ uyuz = اِسْوَارَابُ svrab
 يَزُ yaz = لُووُ lito
 اِلِكُ يَزُ ilik [ilk] yaz = پُرُوڙيْتِيَهُ prolitje [proljeće!]
 گُوڙُ güz = يَسَانُ jesen
 قِيَشُ kış = زِيْمَهُ zima
 اِنَارُ inar [nar] = شِيپَاكُ šipak
 كِرَاسُ kiras [kiraz] = تَرِيشْنَهُ trišna [trišnja]
 يِلُ yel = وِيْتَرُ vitar
 لُوڏُوڙُ lodoz = يُوغُ
 بُوڙرَازُ boyraz [poyraz] = بُوڙَا bura
 كَرَهُ يِلُ kara yel = وِچَرِيْنُ večerin
 اَلْغُمُ صَاغُمُ elgum sağum [alkım sağım] = دُوغَهُ dúga
 يِلْدُوڙُ yılduz [yıldız] = زِيوِيڙْدَهُ zvizda
 اُولْگَرُ ülger = يُوڙْدَاشِكِي joldašići
 گُونُ يِلْدِرِي گُونُ يِلْدِرِي gün yıldızı = دَانِيچَهُ danica
 اَيُ ay = مِسَاجُ misec
 يِلُ yıl = غُوڊِيْنَهُ godina
 هِفْتَهُ hefte [hafta] = نَدِيلا nedilja
 گُوڙَشُ güneş = سُوڙچَهُ sunce
 بُوڙُوْتُ bulut = اُوڙلَاقُ oblak
 اَوَاچُ هَوَا açık hava = وِڏرُوڙَا vedro
 اُوڙُنُ uzun = دُوغُو dugo
 اَرْقَرِي arkırı = پَرِيكُو priko

- دِگِرْمِي digirmi [değirmi] = بَابُولْجَسْتُو' babuljasto
 يَوْمَرِي yumrı [yumru] = اوبْلُو' oblo
 اِنْجَه' ince = تَانْقُو' tanko
 اِيرِي iri = قَبَانْتُو' kabasto
 دَاي day [= طَار dar] = تِسْنُو' tisno
 چَامُو' çamur = بِلَانُو' blato
 مُوْح' muh [مِيخ mih] = چَاوُو' çavo [čavao]
 نَال' nal = پُلُوچَه' ploča
 يَنْك' yen = رُوْقَاو' rukav
 اَتَك' etek = سُقُوْت' skut
 كُوْيُنِي koyni [koyun] = نِدْرَا' nidra
 بَالْدُر' baldur [baldır] = لِسْت' list [na potkoljenici]
 دِز' diz = كُوْلِنُو' kolino
 اَوْقِچَه' okçe [اَوْقِچَه' okçe] = پَاتَه' peta
 كَوْل' kol [دِيرْسَك dirsek] = لَاقَت' lakat
 دِرْسَك' dirsek [اوموز omuz] = رَامَه' rame
 بِل' bel = بَدْرَا' bedra
 يُون' yün = وُونَا' vuna
 اَلِنْ' alın = چَلُو' čelo
 اَنْسَه' ense = زَاتِيُوْق' zatiok
 بُوْيُوْق' büyük [بُوْيُوْق' büyük] = بَرِيْق' brk
 بُوْيُون' boyun = وِرَات' vrat
 شَاهْ دَامَر' şah damar = وِرَاتْنَه' زِيْلَا' vratna žila
 حُوْرْتَلُق' hortluk [hortlak] = وَاَنْپِيْر' vanpir [vampir]
 پُوْرْتَلَاق' portlak [boğurtlak?] = كَلُوْن' klun [kljun]
 بَز' bez = زِلِيْزْدَه' žlizda
 كُوْبَه' küpe = مَنْكُوْحَه' menđuha
 گُوْبَك' göbek = پُوْپَاق' pupak
 كِيْز' kız = مَوْمَه' moma
 يِيْغِيْت' yiğit = مَوْمَاق' momak
 دُول' dul = حُوْدُوْوِيْچَه' hudovica

- أَعْرُ agar [ağır] = تَشْقُوا teško
 بَيْخِرُ beyni [?!] = لَاحِقُوا laško
 أُجُوزُ ucuz = يَفْتِنُوْهُ jeftino
 جَوَّكَانُ çevgân [?] = قَاوَهُ kéva
 صَاكِرُ sakız = اِسْمُولَهُ smola
 كُونُكُ günlük = طَامِيَانُ tamjan
 صَنَوْبِرُ sanavber = شِشَارِيْقَهُ šišarika
 يَارُمُ yarum [yarım] = يَوْلَهُ pola
 اُوْزُمُ üzüm = غُرُوْزِجَهُ grozde
 صَالِكُمُ salkum [salkım] = غُرُوْزِدُ grozd
 قَبَاكُ kabak = تِفْوَهُ tikva
 دِيْلِمُ dikum [dilim] = قَرِيْزِقَهُ križka
 قِرْمَزِيْ kirmazı [kırmızı] = چِرْوَنُوْ crveno
 يَشِيْلُ yeşil = زَلْنُوْ zeleno
 كُوْكَ gök = پَلَاوُو plavo
 كُوْكَ مُوْزُ gök mor = مُوْزُوْ modro
 بِيْچَاكُ biçak [bıçak] = نُوْزُ nož
 صَيْقَلُ saykal = چَاقْلِيْلُو caklilo
 يُونْمَاكُ yonmak = دِيْلَاتُ dilat [diljat = djeljati]
 يُونْفَهْ yonga = تَرِيْسِقَهْ triska
 قَالْبُوْرُ kalbur = رَشْتُوْ rešetö
 قَالْبُوْرُمَاكُ kalburmak = چِيْنِيْتُ činit [rediti žito]
 صَاْرِيْ اَرُوْ sari aru [arı] = زُوْتَهْ چَهْ žuta čela
 كَنَهْ (kene = اُوْبَادُ obad [ne, nego krpelj])
 چَنْبِرُ çenber = اُوْبُرُوْچُ obruč
 دَايِقُ dayak = پُوْذِبُوْزُ podpor
 اِبْسَمُ اَوْلَمَقُ ebsem olmak = مِيْرُوَاتُ mirovat
 طَانْمَقُ tanmak [tanımak] = پُوْزْنَاتُ poznat
 پُوْتُ put = قَرِيْسْتُ krst
 دَيْرُ deyir = مَاسْطِيْرُ mastir [manastir]

- كَلِيسَة kelise [kilise] = چِرْقَوَه crkva
 كَشِيش keşiş = پَرَاتَار pratar
 سَمِيز semiz = دَبَلُو debelo
 اَرِك arik = مِرْشَاوَه mršavo
 يُوْزُك yüzük = پَرِسْتَن prsten
 تَرْسِينَه tersine = اَوْپَاقُو opako [naopako]
 شَلْغَم şalgam = رَهْپَه repa
 سَبْزَه sebze = زَلْبَه zelje
 حَوَاقِه hoka = قَوْنِيَه kutija
 يُوْفْتَه yufta [yufka] = تَانْفُو tanko
 جَادَا cada [cadı] = وِشْتِجَه vištica
 اَوْغُل oğul = سِين sin
 اَوْغُل üve [üvey] = پَاسْتُوْرَانِ oğul
 تُوْرُن torun = اَوْنُوْق unuk
 اَوْغُل üve [üvey] = اَوْكَه اَنَا mačeha
 كُوْمَه kuma = اِنُوْكَه inoča [inoča]
 اَوْد öd = زُوْج zuč
 زُلْف zülf = سُوْلُف soluf
 چَاكُل çakül [kâgül] = پَرِچِن perçin [ne, nego vitice, soluf]
 يَمِك yemek = يَسْت jist [jesti]
 اَرْقَه arka = لِيْكَه lejda [leda]
 چَرِي çeri = وُوْيسَقَه vojska
 چَاسُوْس çasus [casus] = اَوْحُوْدَا uhoda
 كَالْعَه kal'a [kale] = غَرَاد grad
 اِرْتَه erte [erte] = زُوْرَا zora
 اَوْيَان oyan = اُوْزْدَه uzda
 اَيِر eyer = سَدَلُو sedlo
 تَك tek = لِيْحُو liho
 چِفْت çift = تَاقُو tâko
 اَلَاجَه alaca = شَارَنُو šareno

- أَعْرُ agu [aği] = زَهْرُ zehir [otrov]
 مَآيَةٌ maya = قَوَاسٌ kvas
 صُوغَانٌ soğan = لُوكٌ lük
 قَرَجَةٌ karaca = سِرْبَةٌ srna
 كَيْكٌ geyk [geyik] = يَلِينٌ jelin [jelen]
 قَلِيحٌ kaliç [kılıç] = صَابِلَةٌ sablja
 چَنْدُوقٌ çenduk [çendik] = اسْفُوقٌ skok
 صَقْرَغَةٌ sakarga [sakırğa] = قِرْبُوشَةٌ krpuša
 يَآوُ yavu = بَرَادَوَةٌ bradva
 مَرْتَكٌ [مَرْتَكٌ] mertek = رُوشْنِيْقٌ rušnik
 يَوْمَقٌ yumak = اُؤْمِتٌ umit
 دَكِرْمَنْ degirmen = مِلِينٌ mlin
 اُونٌ un = بَرَأْشَنُؤُ brašno
 اُوْكُتْمَكٌ öğütme = سَامَلِيْتٌ samlit
 اوتْلَامَقٌ otlamak = پَآسْتِ pâsti
 چوتْمَكٌ çötmek [?] =
 چِمْدِيْمَكٌ çimdimek = اُوْسْكِنُؤْتٌ uscinut [uštinit]
 اَشْلَامَقٌ ašlamak [aşlamak] = نَاوِرِنُؤْتٌ navrnut
 طَاقْمَقٌ takmak = اُوْسْتَاقْنُؤْتٌ ustaknut
 يَآغْنِمَقٌ yağnmak = پِرِيْتِيْتٌ prītit [prijetiti]
 اَرَامَقٌ aramak = تَرَآزِيْتٌ tražit
 اِيْزِمَكٌ izlemek =
 اَرِيْمَكٌ eritmek = رَاژِنُؤِيْتٌ raztopit
 سِيْزِمَكٌ [سوزمك] sizmek [süzme] = پُرُؤِچِيْدِيْتٌ procidit
 اَصَه قَوْمَقٌ asa komak = اُوْبِيْهِيْتٌ objesit
 بِشْلِمَقٌ bişlemek [پيشله مك] pislemek = اُوپُوْغَانِيْتٌ opoganit
 تَصْلِمَقٌ taslamak = تَسَاتٌ tesat
 نَاژَلْنِمَقٌ nazlanmak = پُونُؤِيْسِيْتَهٌ ponosit se
 صَالْمَقٌ salmak = پُؤْسْتِيْتٌ pustit
 سِيْمَكٌ seymek [serpmek] = پُؤْشَقْرُؤِيْتٌ poškropit

- آزَمَقْ azmak = پوسلِتْمَهْ posilit se
 اَتَلَمَقْ atlamak = پوسقوچت poskočit
 قَلَمَقْ kalgımak = پوسقوچت
 بَاتَمَقْ batmak = اوتوت utonut
 بَاتورَمَقْ baturmak [batırmak] = زاموچت zamočit
 قَاينَمَقْ kaynamak = اوژاورت uzavrit
 قَاينَتَمَقْ kaynatmak = اوژوارت uzvarit
 طاشَمَقْ taşmak = قِيپت kipit
 اَزَمَقْ ezmek = رازموت razmutit
 اوزَمَكْ üzmek [yüzmek] = پليوت plivat
 يوزَمَكْ yüzmek = سادريت sadrit
 اَغَرَمَقْ oğırmak = بوليت bolit
 اِكَلَمَكْ inlemek = ياجات ياجات jedžat [jéčat]
 اَجِمَقْ acımak = ذاليت žalit
 اوكسُرَمَكْ öksürmek = كاشلات kašlat [kašljati]
 اَغسِرَمَقْ agsırmak [aksırmak] = قِيحات kihat
 كَكِرَمَقْ geçirmek = رِيغات rigat [ne, nego uzrigrivati se]
 اَچِمَقْ açımak [acımak] = ذاليت žalit
 حورتلَمَقْ hortlamak [hırlamak] = خپرقات hrkat
 اَسَنَمَكْ esnemek = زِيحات zihat
 كَرِنَمَكْ gerinmek = پروناراتسه protezat se
 يورولَمَكْ yorulmek [yorulmak] = اومورتسه umorit se
 فِسَلَمَكْ fislemek [fısıldamak] = ااپلجات aapljat [šaptati]
 داغِتَمَقْ dağıtmak = رازيت razbit [razasuti]
 قَشِمَقْ kaşımak = چشات češat
 كاپَمَقْ kapmak = پوپاست pöpast [ugrabiti]
 قورتارَمَقْ kurtarmak = اوتت otet
 قِيَمَقْ kıyamak = كيدسات kidisat
 كوپارَمَقْ koparmak = اوترغنوت otrgnut
 قاييرَمَقْ kayırmak = ماريت marit

- حَيْلَمَقُ haylamak = حَيَاتُ hajat
 طَارِلَمَقُ darılmak = لَوْنَسَةٌ ljutit se
 پارَلَمَقُ paralamak = رَاذِبُ razbit
 اوتارمقُ otarmak = اوترواتُ otrovat
 كُوجَمَقُ göçmek = غَنُونَسَةٌ ganut se
 قَاذِمَقُ kazmak = قُوْبَاتُ kopat
 قَزْدِرَمَقُ kızdırmak = اُوْسِيَاتُ usijat
 تَرَاشِ اِنَمَكُ traş etmek = اوبْرِتُ obrît [obrijati]
 دُؤْمَرَمَكُ düşürmek = اِيْزْغُوْبِتُ izgubit
 اُوْغُرَلَمَقُ oğurlamak = اُوْفِرَاَسْتُ ukrast
 چَلَمَكُ çelmek = پُرُوْبِتُ proibit
 اِصْرَمَقُ ısırnak = اُوْجِسْتُ ujist
 سَتَمَكُ setmek = اِنَلِكْسَةٌ sleć se
 مُوْزَمَكُ sürmek = مُوْوَئَاَسْتِتُ kopunastit [održati
 kravu pod bîkom]
 دَكِشْدَرَمَكُ deĝiştürmek (deĝiştirmek) = [پَرُوْمِنِيْتُ]
 prominit [promijeniti]
 سَكِرْدَمَكُ seĝirtmek = قَسَاتُ kasat
 قُوْشَمَكُ koşmak = تَرِچَاتُ trčat
 قُوْشِي koşu (koşu) = تَرِيْقَا trka
 اَوَلَمَقُ avlamak = لُوِيْتُ lovit
 اَوُ av = لُو lov
 اِيْزْ iz = تَرَاغُ trag
 كَرَمَشِقْ اَعَاچُ geremşik agac [aĝacı] = فُوْدِيْقُوْبِيْنَةٌ
 fudikovina
 اُوْغُوْزُ oĝuz = غُرُوْشَالِتُ gorošalit
 حَرَالِي harali = قُوْتَاْعُوْ kotao
 فِلِيْسُ felis [filiz] = شِيْبِيْجَةٌ šibica [klica]
 صَالِمَةٌ salma = سُوْحَةٌ soha
 چِيْتُ çit = پَلُوْتُ plot
 يُوْرُوْمَكُ yürümeek [ne, nego اورمك örmek] = پَلَاَسْتُ
 plest

- چَچَڪَ çeçek [çiçek] = اَوْسُپِجَهَ ospice
 اِسْتِمَهَ isitme [sıtma] = غَوُزُزِیَجَهَ groznica
 طُمُرُجُكُ tomurcuk = پوپ pup
 دَرِی deri = قَوُزَهَ koža
 كِرْپِی kirpi = یَازُ jež
 كُوسْتَبَکْ köstebek = قِرْتَبِجَهَ krtica
 تُولُومُ tulum = مِیْحُ mih
 تِرِیْنُ tirin? = بَشی bişi? [Da nije tirit = piši (yufka) kore?]
 مَازِی mazı = شِشْكَهَ šiška
 پَلْتَهَ pelte = پَالُوزَهَ paluze
 قَاتُوكُ katuk [katık] = اِسْمُوكُ smok
 كِرْدَهَ kirde = پَوُغْجَهَ pogača
 اُفْلَکُ uflak = مِرْوَهَ mrva
 پِشِی piši = یُوفْجَهَ jufka
 نَالَنْغِرْ nalangır = اَوْشْكِیْرَاقُ ušćipak
 قَاو kav = تِرُودُ trud
 اَرَكَنْ erken = رَانُو rano
 كَچْ geç = كَاسَنُو kasno
 كُوكُ köpek = پَاسُ pas
 اِن in = لُوغَهَ loga
 بُوْدُكُ budak = غِرَانَهَ grana
 دَالْ dal = ”
 يُوْكُ yük = تُوَارُ tovar
 دَنْكْ denk = اِسْتِرَانَهَ strana
 سَرْبَارْ serbar = اَنْتِرْشَلْ antršelj [antrešelj]
 دَمُورْ demur [demir] = غَوُزْدِیَهَ gvozdje [gvožđe]
 اُورْسُ örs = نَاقُورَانْ nakovan [nakovanj]
 اِکْنَهَ iğne = اِغْلَهَ igla
 تَزْكَ tezek = اِسْكَوتِنَهَ skotina
 اِرَاقْ irak = دَالْعُوْ daleko

- اُوْزَاقُ uzak = daleko
 اَرَبَةٌ arpa = اَرَبَةٌ ječam
 اَعْلَفُ [علف] alef [yulaf] = اُوْوَاسُ ovas
 اَچُوْدَارُ çavdar = رَاژُ raž
 كَپْلُوْچَهْ kapluča [kapluca] = پيرُ pir
 كُوْیُونُ koyun = اُوْجَهْ ovca
 سُوْرِي süri [sürü] = كِرْدُو krdo
 چَانُ çan = اِزْوَونُوْ zvono
 اُوْوَازُ uvaz [üvez] = اُسْکُوْرُوْشَهْ oskoruša
 تَرْتَرُ اُوْغْلَانُ ter oğlan = حِزْمَكَارُ hizmećar [momak, sluga]
 كَيْنَاكُ kaynak = وِیْرِیْلُو vrilo
 اِیْرَمَقُ ırmak = isto [ne, nego rijeka]
 یُونُ yün = وُونَا vuna
 یَاپَاقُ yapak = اِیْصُوْیْلَاقُ svilak?
 اِیْپَکُ ipek = اَسُوْیْلَهْ svila
 اِغْرِزُ = سُوْکُنُوْ sukno
 گَیْبَهْ gebe = اِیْزَبَانُوْ zbabno
 کَاسِرُ kasr [kısır] = اَشْکِرْمَاقَهْ šćirka [štirka, nerotkinja]
 کَچِی keçi = کُوْزَا koza
 اُوْغْلَاقُ oğlak = کُوْزَلَهْ
 تُوْکْلَهْ tokla [toklu] = یَاْرَهْ jare
 دُوْغُرْمَاقُ doğurmak = رُوْدِتُ rodit
 اِیْکِیْمُ ikim [ikiz, ekiz] = بِلِیْزَنَادُ bliznad
 کَلُ kel = شُوْغَا šuga
 سِکِیْلْمَا sıkılma = کِرَاسْتَهْ krasta
 دَنْکَدِشْ denkdeş = پِرِیْلِیْغَهْ prilika
 دَالَاقُ dalak = سِلِیْزَنَا slizena
 کُوْکِی koki [koku] = مِیْرُوْخُ miruh [miris]
 بُوْغِی bugi [buğu] = پَاْرَهْ pära
 کُوْجَاکُ kucak = نَارُوْچِیَهْ naručje
 اَنَاخْتَرُ anahtar = کَلُوْچُ kluč [ključ]

- چۆملىك چۆمlek = لوناج lonac
 كۆملىك gömlek = قوشوكه koşulja
 چىنگان Çingân [Çingene] = Cigan
 اوبه oba = فالون kalun [katun]
 ايرى irin = غنوى gnoj
 پالاس palas = پاچوزه pačavra
 كىمىرە kemre = كۆبىرە đubre
 كۆرىمك kuremek = كىدات kidat
 بۇلاشق bulaşık = اۇمىرلانۇ umrljano
 يۇيۇنقى yuyuntı [yuyuntu] = اسپرىنه spirine
 سۈرتۈنمك sürtünmek = اسقىتاتىنه skitat se
 خوروس horos = پىواج pivac
 اشمك eşmek = غره بات grebat
 دون don = غاكه gaće
 يىلك yelek = يىچىرما ječerma
 سۇقىمىق sokmak = اۇتىنۇت utisnut
 سىقىمىق sıkmak = اۇزەت üzet [iscijediti]
 يىدىمك yedimek = پوۋست pövest
 زۇرنا zurna = سۈيرالە svirala
 ناي nay [ney] = „
 بازار كۈنى pazar günü = نىدىلە nedilja
 بازار ايرتەسى pazar ertesi = پوندىلاق ponediljak
 سالى كۈنى salı gün [günü] = اۇتوراق utorak
 چارشىبە çarşanba [çarşmba] = اسرىدا srida
 پىنجىشىبە pencşenbe [persembe] = چىتۈرتاقى četvrtak
 جۇمە cuma = پاتاق pêtak
 جۇمە ايرتەسى cuma ertesi = سۇبوتا subota
 يارىن yarın = سۇترا sutra
 يارىن كىچە yarın gece [gece] = سۇترە وچىر sutra večer
 اوبىر كۈن obırgün [öbürgün] = پىرىقۇسۇترە prikosutra
 اوبىر كۈن كىچە obürgün gece = پىرىقۇسۇترە وچىر prikosutra večer

- دُون dūn = يُوچَر jučer
 دُون گِيچَه dūn gice [gece] = سِنُوک sinoć
 دُون اِصْرَاغِي گُون israğı gün = پَرَقِيُوچَر prikjučer
 [بُلْدُر] buldur [bıldır] = لَانِي lani
 گِلجَك سَنَه gelecek sene = دُوغُر دِينَه dogodine
 جَوَز cevz [ceviz] = اَوْرَاخ orah
 قُوَز koz = ”
 گُيُولْمَك göyülmek = اَوُزْلُو سِيَر دِنَسَه ozlosrdit se
 گِنِيش geniş = شِرُو قُو شِيروko
 دَلِك delik = شُو پِلَنَه šupljina
 لُو تَرَاق lutrak = قِيَرِيژ križ
 اِيْرَاغَالْمَق ırgalamak = تَرَسْت trest
 دَوُشُرْمَك devşürmek [devşirmek] = پُو بَرَات pobrat
 طَابَلَه tabla = لِيحَه liha
 دُو گِمَه düğme = پُوچَه puce
 قَاب kab [kap] = سُو د sud
 قَابُك kabuk = قُوْرَا kora
 كِرْوِيژ kerviz = وِرِي سَنَه vrisinje
 بُو زَاق buzak [buzaqı] = تِلَه tele
 دَانَا dana = جَالُو يِيچَه jalovica [ne, nego tele manje od juneta]
 سُونُو sünü = مِي زَاق mizrak [koplje]
 دُوغُتَق = اُو بُو سْت ubost
 سُو كِمَك sövmek = پَسُو رَات psovat
 اُو كِمَك öymek = فَالِيت fálit [hvaliti]
 يِرْمَك yirmek = قُو دِي ت kuditi
 گُتْمَك gütmek = رَادُو نَسَه radovat se [=sevinmek,
 a »gütmek« znači »čuvati (ili goniti) stoku]
 بَاغْلَامَاك bağlamak = وَازَات vezat
 دُو گُم دُو گُم düğüm [bağlamak] = زَاوَا زَات zavezat [uzao]
 بَاغ bağ = وِي نُو غَرَاد vinograd

- چۆزمك çözmek = اودريشت odrišit
 قندرمق kindurmak [kandırmak] = ناغوريت nagovorit
 قنات kanat = قريلو krilo
 تل tel = پيرو pero
 اوچمق uçmak = ليت letit
 جنت cennet = راي raj
 فرشته ferişte = ملك melek
 اي ey [eyi, iyi] = دوبرو dobro
 ياوز yavuz = زلو zlo
 اووة ova = پوله polje
 ائق ummak = نادانسه nadat se
 اوغمق oğmak [ovmak] = تربت trt
 بنمك binmek = اوزياحت uzjahat
 انمك enmek = اسياحت sjahat
 يم yem = زوب zob [piča]
 احر ahār [ahır] = قلانجه klanica
 اهور ahor = ياسد [jasle]
 تاولنمق tavlanmak = اوتورسه utovit se
 ترمق terlemek [terlemek] = اوزنوريسه oznojit se
 اولد ön = ناپريد naprid
 ارد ard [art] = استراغ strag
 قارشمق karışmak = ايزميسات izmišat [ne, nego miješati
 se, a »kariştırmak« je izmiješati, miješati]
 قيرمق kirmek = ناچت načet [ne, nego razbiti]
 قيل kıl = ادلاقه dlaka
 دوشمك düşmek = پاست päst
 سانمق sanmak = مسلت mislit
 سايماق saymak = برويت brojit
 بر bir = يدنور ydnor
 ايكي iki = دوا dva
 اوچ uç = تري tri

- دُورْت dort = چَتْرِي četiri
 بَاش beş = پَآت pet
 اَلْتِي alti = شَست šest
 يَدِي yedi = سَدم sedam
 سَکِيز sekiz = اوسَام osam
 طُفُوز dokuz = دَوْت devet
 اُون on = دَست deset
 اُون بِر onbir = يَدَان نَست jedannest
 يَکِرمِو yegirmi [yirmi] = دَوَادَسْت dvadest
 اُونُوز otuz = تِرِيدَنَست tridest
 قَرَق kark [kırk] = چَترَست četrest
 اَلِي elli = پَدَست pedeset
 اَلتَمِش altmış [altmış] = شَشدَست šešdeset
 يَتمِش yetmiş = سَدم دَست sedamdeset
 سَکسان seksan [seksen] = اوسَام دَست osamdeset
 طُفُسان doksan = دَوَدَست devedeset
 يوز yüz = اِسْتُونَنَه stotina
 بِيك bin = هِلَادَه hillada [hiljada]
 كِير kir = پِلِيسَان plisan
 سَؤْف = "
- يَاس دُوتَمَق yas dutmak [tutmak] = يَادُوَوَات jadovat
 اَكْسَاق aksak = اِحْرُمُو hromu
 طُوپَال topal = "
- تُولْغَا tolga = غُوزْدَنَاقَه gvozdena kapa
 قَلْغَان kalkan = شَست štet [štit]
 قُومَق komak [kovmak] = غُونِت gonit
 قَاوُق kauk [kavuk] = مِيحُوز mihur
 سِيدَك قَاوُغِي = "
- بُونْبَار bunbar [bumbar] = پَنَجُوِيش pendžević
 قُوسَمَق kusmak = بِلُوَات bljuvat
 قُوسُنْدِي kusunti [kusuntu] = بِلُوَاقَه bljuvaka [bljuvotina]

تُكْرِكُ tükürük =	پَلْجُكَا pljuka [pljuvaka]
قَاوْرَمَقْ	
عِش eş =	پَرِلِقَا prilika
مَكْتُوبْ mektüb =	كَنْجِغَا knjiga [pismo]
تُكْرِمَكْ tükürmek =	پَلْجُواتْ pljuvat
كُوكْرَجِنْ güvercin =	عُلُوبْ golub
يُمُرْطَا yumurta =	يَايَا jaje
يَاوْرِي yavri [yavru] =	تِيكْ tić [ptić]
بِيَا biba =	تُوكَا tuka
نَاغِش nagış [nakış] =	وَازْ vez
يَلَانْ yalan =	لَاژ laž
يَلَامَقْ yalamak =	لِزَاتْ lizat
يُوتْمَقْ yutmak =	پَرُودْ دَرِيْتْ proždrit
يَلْوَارْمَقْ yalvarmak =	مُولْتَسَا molit se
مَارْتْ mart =	لَاژَقْ lažak
نِيسَانْ nisan =	تِرَاوَانْ travanj
مَآيسْ mayis =	سَوِيَاَنْ svibanj
حَزْرِيَانْ haziran =	لِيَانْ lipanj
تَمُوزْ temuz =	سِرْپَانْ srpanj
آغِستُوسْ agostos =	كُولُوزْ kolovoz
ايلُولْ eylül =	رُجَانْ rujanj
تَشْرِينِ اَوَّلْ teşrini evvel =	لِستُوبَادْ listopad
تَشْرِينِ ثَانِيْ teşrini sanî =	اِسْتُودَنِ studeni
كَانُونِ اَوَّلْ kânuni evvel =	پَرُوسِنَاچْ prosinac
كَانُونِ ثَانِيْ kânuni sanî =	سِيچَانْ sičanj
شَبَاطْ şubat =	وَلْيَاچَا veljača
اَعْمَكْ eĝmek =	پُوغْنُوتْ pognut
اَعْمَكْ ekmek =	نَآسِيَاْتْ nasijat
بَنْ ben =	مَادَژْ madež
سُيُورْمَكْ süpürmek =	پُومِستْ pòmest
سُيُورْ süpür =	اِسْتُو isto to

- سُپُورُوتِي süpürünti [süpürüntü] = اِسْمَتْلِيْشْتِه smetljíšte
 جَانَوَارِ canavar = اِزْوِيرِ zvir
 اَتَمَقْ atmak = بَاچْتِ bacit
 چَكْ çek = پَوْتَاغِي potegni
 دُونَمَكْ dönmek = اَوْقُرَانُوْتَسَه okrenut se
 تُوْزْ toz = پَرَاهْ prah
 فَصْرَعَه kasırğa = وِيحَارْ vihar
 گِردْ gird = قُرُوغْ krug
 كُومْ kum = پِيسَاقْ písak [pijesak]
 اَوْفُورَمَكْ üfürmek = پُوْحَاتْ puhat
 يَاقَمَقْ yakmak = لُوْزِيْتْ ložit
 اَوْسُورَمَكْ üsürmek [usurmak] = پِرِيدِيْتْ prdit
 اِصْرِمَقْ ısırmak = اُوِيْسِتْ ujist
 چِيَانْ çıyan = اِسْتُونُوغَه stonoga
 اَوْپُذَرَمَقْ öptürmek [öptürmek] = اَوْغُودِيْتْ ugodit
 گُولَكَه gölge = حِلَادْ hlad
 غُصَه gussa = بَرِيغَه briga
 يَغِيْنْ yağın = حَرِبَه hrpa
 يَسِيْمَقْ yasıkmak [yasmak?, yağmak?] = حَرِبَاتْ hrpat
 يَارَمَقْ yarmak = چِيَاْتْ cipat
 سِنَامَقْ sinamak = قُوْشَاتْ kušat
 تَجْرِبَه tecrube = „
 مَرَجَمَكْ mercümek [mercimek] = سَچُوِيچَه sačivica
 [sočivica]
 اَوْتَمَكْ ötmek = اِزْوَاچَاتْ zvečati
 اِنْجُوْ incü [inci] = بِيْسَرْ biser
 دِيْزِيْ dizi = كِتَه kita
 دِيْزَمَكْ dizmek = نِيْزَاتْ nizat
 كَرَانَلُكْ karanluk [karanlık] = مِرَاقْ mrak
 اَيْدِيْنَلُكْ aydinluk [aydınlık] = مِيْسَچِنَه misečina
 دِيْشْ diş = ذُوبْ zub

- دُوشُ düş = سَان san
 رُويَا ruya = „
 دُوزُ düz = رَاوَنُوُ ravno
 تَرَكَ tezek = بَاكَفَه balega
 تَرَسُ ters = اِسْقُونْتَه skotina
 قَبِغُ kığ = بَرَابُونَاق brabonjak
 سُبُؤْمَكَ sübümek [sönmek] = اُودُونُت udunut
 [udunut se, ugasiti se]
 يَلْ yel = وِيتَار vitar
 اَسَمَكَ esmek = پُوْحَات puhat
 اُودَهْ مَكَ ödemek = پَلَاتِت platit
 بُوْرَج borc [borç] = دُوْغ düg
 قَرَضْ karz = زَايَام zajam
 دِيبْ dib [dip] = اِدْنُو dno
 اِسِي issi = وُرُوْكَه vruće
 صُوْكَ [صوغوق] souk = اِسْتُوْدَنُو studeno
 دُوسْت dost = پَرِيَاْتَلْ prijatelj
 دُشْمَان duşman [düşman] = مَعْرُوف ma'rûf (poznato)
 [t. j. isto]
 اَنْدْ anad [آند and] = زَاَقْلَتُوَه zakletva
 اَنْدَايِچْمَكَ andıçmek = زَاَقْلَتْسَه zaklet se
 تَكَ tek = لِيْحُو liho
 چِيفْت çift = تَاقُو tâko
 اُورُْمَجَكَ örümcek = پَاوُچِنَه paučina [ne, nego
 »pauk«, a »paučina« je örümcek ağı]
 دُؤْشَمَكَ döşemek = سَتَرَات sterat
 اِشَمَكَ eşimek [işemek] = پِيْشَات pişat
 صَاچْمَقْ saçmak [صیچمق sıçmak] = اِسْرَات srat
 اُوق ok = اِسْتِرِيَاَه strila
 ياي yay = لُوْك lük
 يَايِلْمَقْ yayılmak = رَاَزِلْتْسَه razlit se

- تَوْفَكَ tüfek = پَوْشَقَه puška
 طَوَّلَمَقْ toplamak = أُوَيْت uvit
 پَتَلَمَقْ patlamak = پَوْقُنُوتْ puknut
 كُوجْ güç = مَوْقَه muka
 بُوْرُونْ burun = نُوْسْ nos
 كَنْزْ geniz = مِيْزْدَكَلْ miždđel
 اُوْرُجْ oruç = پَوْسْت post
 طَتَاوَا tatlu [tatl] = اِسْلَاتَقُوْ slatko
 طَتَمَقْ tatmak = اُوْبَلَازْنُوْتْ oblaznut [okusiti, okušati]
 طُوْزْ tuz = سُو so
 اَكْشِي ekşi = لُوْتُوْ ljuto
 اَجِي acı = غُوْرُقُوْ gorko
 طَشْرَهْ taşra = نَادُوْرَهْ nadvora [napolje, izvan, van]
 اِیْچِرُوَا içeru [içeri] = اُوْنُوْتْرَهْ unutra
 اُوْسْت üst = غُوْرِيْ göri [göre]
 اَلْت alt = دُولِيْ dōli [dolje]
 يَان yan = نَاسْتَرَانُوْ nastranu
 بَتَر beter = غُوْرِيْ göri
 اَوْلَمَكْ ölmek = اُمْرِيْت umrit
 كُوْمَمَكْ [كُوْمَمَكْ] gömmek = اُوْفُوْپَاتْ ukopat
 حِصْمْ hissum [hısım] = رُوْدْبِيْنَهْ rodbina
 اَعْنَبِيْ ecnebi = نَازْنَانْ nēznan [nepoznat, tuđin]
 طُقُوْمُقْ dokumak = اِنْفَاكْ tkät [tkati]
 چُولْحَهْ çulha = اِنْفَاكَهْ tkalja
 يَا yaya = پِيْشَاجْ pišac [pješac, pješak]
 دَنْزْ deniz = مَوْزَهْ more
 دَرِيَا derya = „
 قُوْغِيْ kuğu [kuğu] = لَابُوْتْ labut [labud]
 اَدِكْ edik = مَسْتَوَهْ mestva
 يَاطِشْمَقْ yapışmak = پَرِيْيُوْتُوْتْ prijonut [prioniti]
 اِيْاَشْمَقْ iyaşmak = زَاطَاتْ zapet [zadrijeti, •zainaditi se«]

- قَبَا أَيْقُ kaba ayak [yalın ayak] = بوسُ bos
 چِیْلَاقُ çıplak = غُوُ gô
 زَنُو پُوْتَتُ ženu pustit = عورت بوşamak avrat boşamak
 اُورْتِ اُورْتِ örtü [örtü] = پُوْقُرُو pokrov
 دِرْتِرْمَكْ ditremek [titremek] = دِرْتِرْمَكْ dršcat [drhtati]
 دِرْتِرْمَكْ deprenmek [teprenmek] = اِسْتِرْسَقْمَه stresti se
 پَرِكْ اِتْمَكْ perk itmek [etmek] = اُتُوْرِدِيت utvrdit
 اِپَانَسِزْ apansız = اِزْنَادَا iznenada
 سَاغْرُو sayru [sağrı] = حَسْتَه hasta [bolestan]
 كُوْيُنْدُرْمَكْ göyündürmek [göyendirmek] = اِسْپِرْزِيت spržit
 كِيتْ اَيْلِمَكْ kıt eylemek = اِسْكَادِيت škádit [štediti]
 اَلْجِقْ alçak = نِزْقُو nizko
 يُوْكْسَكْ yüksek = وِيسُوْقُو visoko
 دَامَادْ damad = زَت zet
 كَلْنِ gelin = مَلَادَه mláda
 كَايْنِ kayın = شُوْرَه šura
 كَايْنِ اَنَا kayın ana [kaynana] = پُونِجَه punica
 كَايْنِ اَنَا kayın ata = پُونَاچْ punac
 كُوْمَه kuma = اِيْنُوْكَه inoča [inoča]
 اِدَاشْ adaş = اِيْمَهْكَانْ imenak [imenjak]
 كُنْدْ künd [künt] = اِسْمَاتِنْ sméten
 پَلِيدْ pelid = ”
 اِسِيرْگِمَكْ esirgemek = زَالِيت žalit
 كُوْنِشْ طُوْلُنْسِقْ güneş dolunmak (kuvveti kesilmek) =
 سُوْنِجَهْ پَرِيكْ sunce prić
 صَغِرْ sağır = غُلُوْحْ gluh
 صِنْسِقْ sıgmaq = سَاوْزَاتْ sauzet [zauzeti, statti u...]
 تُوْمِيدْ nevmid = نِنَادَاتْ nenadat [beznadan]
 اَزْمِكْ [ازمك] ezmek = مُوْتُتْ mutit
 اُوْرْمَلِكْ üzülmek [üznmek] = رَاسْتِغْنُوْتْمَه rastegnut se

- اوتورمق oturmak = سِدِتْ sidit [sjediti]
 بَدَاش قورمق bagdaş kurmak = توردسى سِيسْتِ turski sist
 چِكْمَكْ çökmek = قَلْعَنُوتْ kleknut
 سوزچمك sürçmek = پوسرنوتْ posrnut
 يورولمق yorulmak = اومورِتْسَه umorit se
 سُونُكْ sünik = قوستْ kost
 كَمِكْ kemük [kemik] = „
 كَمِرْمَكْ gemirmek = اوغلودابْ ogloodat
 قَان kan = قَرِيوْ krv
 اويوشمىش قَان uyuşmuş kan = اوسيرنه قريوْ usirena krv
 اورنديلمك öründülemek = ايزابراتْ izâbrat
 كوسره kösre [bileği] = برؤسْ brus
 قينغۇ kaygu [kaygı] = بريفهْ briga
 اِيپ ip = اوژهْ uže
 اوتنمق utanmak = استيدتسهْ stidit se
 قوزقولاغى kuz[u] kulağı = شيشاريغهْ šišarika [ne,
 to je kiseljača, ljutika, jedna vrsta zelja (povrća)]
 اوت ot = تراوهْ trava
 قازاوت kaz ot [otu] = ترسكوتْ triskot [troskot]
 بهادر حىضر behadır[-i] Hızır = تاتولهْ tatula
 سوسام susam = زانباقْ zanbak
 سليم اوت Selim ot [otu] = ميلودوخْ miloduh
 سروين servin = راسهْ resa
 بورجى burcı [burcu] = ايملهْ imela
 انجىمين encümin = اسميلهْ smilje
 انبوھ enbuh = چواقوكةْ çuvakuća
 اندوز anduz [andız] = اوتاقْ ovnak
 رازيانه raziyane = قومورچْ komorač
 ايت بورنى itburnu [yeşil biber] = پاپريغهْ paprika
 كندنه kendine = پاسى لوقْ paşı [pasji] luk
 بالدِرَان baldıran = دورزغهْ drozga

- سُلْطَانْ أَوْتُ sultan ot [otu] = حَابْدُونَهْ habdovina
 قَاَزْ أَوْتُ kazot [otu] = يَرِيْقَهْ pirika
 يُوَزْرَلِكْ [اوزرلك] yüzerlik [üzerlik] = اَشْكِرْ šcír [štir]
 قَچِي kaçı = اِهْرَنْ hren
 سِرْحَهْ sirhi [?!] = „
 دُوْرَاقْ أَوْتُ durak ot [otu] = قُوْپَازْ kopar
 گُوْیِكُوْ أَوْتُ güveyi ot [otu] = چُوْبَرْ čuber [čubar]
 صِيْمُرَانْ saymuran = فَسْلِيْدَنْ fesliđen [bosiljak]
 اَهَمْ كُوْمِجْ ebem gömeç [ebe gömeci] = اَسْلِيْزْ sliz [šljez]
 كَرْغَهْ دَلُوْ كِي karga delügi [düleği] = پَالُوْچِي palučini [?!]
 قَاتِرْ قُوْبُرُوْغِي katır kuyruğu = اِسْتَاوُوْ štavô
 قَرَهْ قَرَهْ قَرَهْ karamuk = قُوْغُلْ kukulj
 مَرْسِيْنْ mersin = قَالُوْبَرْ kaloper
 Őevmiz = چُوْرْكَ اَوْتُ čurekot
 اَوْتُ قَلَاغِي ot kulađı = لُوْبُوْدَهْ loboda
 بُوْگُوْرْتِيْنْ [بوگورتلين] böğürten [böğürtlen] = اَوْتُسْتَرُوْغَهْ ostruga
 اَفْتِيْمُوْنْ eftimon = وِيْلَانَهْ قُوْسَهْ vilane [viline] kose
 اِسْرِيْغَانْ ısırgan = قُوْبُرِيُوْهْ kopriva
 قَلْغَانْ kalkan = وِلِيْقِي رَهْوَهْ veliki repuh
 قَرَهْ دُوْغْ kara duđ = اَسْنِيْتْ snıt
 نَمْنَهْ اَوْتُ nane ot [otu] = مَتُوْبِيْچَهْ metvica
 حَاچِمْ hacem = عَاوَزْ gavez
 يَپِيْشْغَانْ اَوْتُ yapışgan [yapışkan] ot = طُوْرِيْچَهْ turica
 اَوْتُغُلْ اَوْتُ ođul ot [otu] = چَلِيْجَا لُوْبِيْچَهْ čelija [pčelinja] ljubica
 سِيْرِيْلِي sinirli = بُوْقُوْبِيْچَهْ bokvica
 سُوْرْتَانْ surencan = قَاكُوْنْ kačun
 چِيْغِدُمْ [چيگدم] çığdüm [çigdem] = „
 دَلِيْچَهْ [دليجه] deliçe [delice] = لُوْلْ ljulj
 نَرْگِسْ nerges [nergis] = نَوْنْ neven

- سَكْ رُومِي sek rumî = چوپریقه čuprika
 يِيلَان يَصْدُوغِي yılan yastuđı [yastıđı] = فَوْزْلَاچَهْ
 kozlača [kozlac]
 زَرْدَهْ چُوبُP zerde çöp = دِيوِي اَوْرَاشِقْ divji orašik [orašak]
 اَيُّهُلْ الْغَارِقُونْ eyyühel-garkun [ârifûn] = مِلِيچَانْ mličan
 شِيْقَهْ şika = تَاتُولَهْ tatula
 چُوبُ چِينْ çöp çin = يَابُوجِيچَهْ jabučica
 يِيلَانْ اَوْتْ yılan ot [otu] = „
 كِزِلْ بُوِيَهْ kızıl boya = مِتُورِيچَهْ mitorica [?], [ruj?]
 كِشُورْ kişver = مِرْقَوَهْ mrkva
 كَاهُ kâhu = لُوكِيْقَهْ loćika
 فِسْلِكِنْ fesliğen [fesleğen] = بُوْسَلَاقْ bosiljak
 قِرَهْ چَهْ اَوْتْ karaca ot = قُورُورِيقْ kukurik
 جَبَلْ هِنْدِي cebel hindî = چَمَرِيْقَهْ čemerika
 سُنْبِيلَهْ sünbüle = مَاچُورَاوَهْ mačkova [mácina] trava
 حَرِيْقْ harîk = پُودِيَهْ عُو podbjeo
 كُنْدُوسْ kundûs = چُوغَانْ çogan
 حَمَّاسْ hammâs = قِسَهْ لَآچَهْ kiseljača
 بُوْسْتَانْ bostan [efsentin] = پَلِيْنْ pelin
 بَالْدُورَانْ balduran [baldıran] = فِرْقُورُنْتَهْ krkotina
 [assa foetida]
 اَبْدُوسَلَامْ abdüsselâm = اَوُقُولُوسْچِP okoločep
 عُشَّاقْ اَوْتِ uşşâk otu = „
 رَاوَنْدْ râvend = مِرْچَهْ نِيْقْ srčanik
 بَهْمَنْ behmen = زَكْنِيْ زَانَبِقْ zeleni zanbak [zambak]
 طَبِّ اَعْلَى tabbî a'lâ = مَآوِيْ زَانَبَقْ mavi zanbak
 حَشْحَاشْ haşhaş = مَاقْ mak
 طَرْفِيلْ tarfil [tırfil] = كَتَدَلِيَهْ detelina [djetelina]
 حَرُوعْ harû' = قُنُوبِلَهْ konoplja
 كَنْوِيرْ kenevir = „
 بِلُوشِتْ belošit [?!] = قُوقَاوِيچِي وَآزْ kukavičl vez

- جِغْدُمْ çıkdum [çiğdem] = يَاغُورُجِنَه jagorčina
 [ne, nego kaćun]
 حَسْر hasr = زُبُونَه zobovina
 Ebû-Cehel karpuzu = وَرُجِيَا يَابُورُجِيَه
 vučija jabučica
 حَنْظَلْ hanzal = „ „
 كَنْدُوسْ kendûs = چَمَرِيَقَه čemerika
 بُوِي būy = شَنِجِيچَه šeničica [pšeničica]
 تَيْلَسْ teyles = چَشَلُوغَه češljuga
 طُورُنَه اوتُ turna ot [otu] = زَانَوَات zanovet
 بَادَرَنْجْ badrenc = مَآچَه maca
 رَاوَنْدِرْطَوَيْلْ râvendî taveyl [tavîl] = دَبَلَاتِقُوَه debela
 tikva
 چِرَا çira = لُوكْ luć [luč]
 صَپَانْ sapan = لُوجَارِيچَه lučarica [pogrešno, biće
 »çira satan«; sapan znači »plug«]
 يَنَاقْ yanak = يَغُودِيچَه jagodica [ne, nego »obraz]
 يُوْحَسْلْ [يُوْفُسُولْ] yohsul [yoksul] = پُودِرِيپَاتْ podrpât
 = „ „
 بَارِشْتُرْمَقْ barışturmak [barıştırmak] = پُومِيرِيَتْ pomirit
 يَرَامَقْ yaramak = وَالْوَيْتْ vâljo [valjao] bit [biti]
 يُوَالْمَقْ yuvalamak = وَالْآتْ vâljat
 يُوَا yuva = غَنْزِدُرْ gnizdo
 كُوَانْ kovan = اُولِشْتَه ulişte
 كَرَاوَاشْ karavaş = رُوبِيكَا robinja
 حَلَايِقَه halayika [halayık] = „ „
 گُومُلْدُرُوكْ gömüldürük = سِينَه بِنْد sinebend
 دِمَاغْ dimag = نَبُو nebo [pogrešno: »dimâg« znači
 »mozak«, a nebo (nepce) se rekne »damak«]
 اُودَمَكْ ödemek = اِپْلَاتْ platit
 سُمَاتْ sumat [simat] = زِيْجَافَتْ zijafet
 اَيِكُو eyegü [eği] = رَاْبُرُو rebro

- اوج [اوج] uca [uç] = قَرَاى kraj
 باغِرْسَاقْ bağırsak = چِرْبُوَه criva
 بو كِرْكْ boğrük [böğrek, böbrek] = بو بَرَعْ bubreg
 ذُرْلُو دُرْلُو türlü türlü = سِوَاقُو يَاقُو svakojako
 يَاوُقَلْسَقْ yavuklamak = اِزْغُرْبِتْ izgubit [ne, nego zaručiti, prstenovati, »zagledati« djevojku ili momka]
 طَلَابِيسَقْ talabımak = قُوْرُچَانِسَه kopreat se
 پَهْلُوَانْ pehlivan [pehlivan] = يُونَانْ junak
 دِيكْمَكْ dikmek = اُوْسَادِتْ usadit
 طَاقِمَقْ takmak = اُوْسَاقِنُوْتْ ustaknut
 سَوِيْنَمَكْ sevinmek = وِسَلِيْسَه veselit se
 بَاشِقْ başık [başak] = قَلَسْ klas
 قَلِجَقْ kılçak [kılçık] = اُوْسْ os
 كِسِنْدِي kisinti [kesinti] = اِسْتِرِيْسَه strnište
 قُوْلَاجْ kulaç = رَاسْتِغَلَايْ rastegljaj [hvat]
 دِكْرِمِي değirmi = اُوْقُرُوغْلُو okruglo
 دُوْلَكْ dölek = لِيْتُو lijeno
 دَنْبَلْ denbel [tenbel] = „
 يِلْدُرْمَقْ yıldurmak [yıldırmaq] = سِيْوَاتْ sivat
 اِبْسَمْ ebsem [epsem] = اِسْمِيْرَمْ smirom [s mřrom]
 سُوْكْ son = پُوْسِلِي posli [poslije]
 اُوْلَچَكْ ölçek = مِيْرَا mira [mjera]
 اُوْنَلَمَه onlama = دَسْتَاقْ desták [desêták]
 چِرْكِنْ çirkin = رُوْزْنُو ružno
 گُوْرْ gür [gür] = غِرْبْ greb [grob]
 مَزَارْ mezar = „
 سُوْسِيْغِرِي susıgırı = بِيْوَلِچَه bivolica
 بِيْزْ biz = شِلُو šilo
 كُوْكْ kök = قُوْرِيْنْ korin
 زَاجْ zac = قَرَه بُوِيَه karaboja [vitriol]
 چَلْقُوِيْنْ یَاتْمَقْ çelkoyin yatmak = نَاوْزَنَاقْ nauznak
 لَعْ [lëçi]

- أُوحِقُ ocuk = غُرُوبَادَنُ goropadno
 طَمَلَةٌ damla = قَابٌ kap
 اِكْسِلْمَكَ iksilmek [eksilmek] = مَانَكَاتٌ mankat
 [manjkati]
 بِرْ كَرَّةٌ bir kerre = يَدْنُوكُ jednoć
 اُورَادَةٌ orada = اُوندَةٌ onde
 بُورَادَةٌ burada = اُودَةٌ ovde
 اَنَا ana [ona] = نَجْمُ njemu
 بَنَا bana = مَنِي meni
 اُورَايَادَكُ arayadek = دُونَلَنٌ donlen
 دَخِيLO dahı = يَوْشٌ još
 كَنَةٌ gene = اُوپَاتٌ opet
 اُرُ ur = غُوْشَةٌ guša
 صِنِقُ sınık = رَزْبِيَهَنُ razbijeno
 كُونُ بَرْدَاقُ gön bardak = مَاتَرَةٌ matara [ploska]
 اِنَجْمَرَمُ inckarmak [hınçkırmak] = اِسْقِيَاَتٌ skićat
 كُولُ göl = لُوقُوَةٌ lokva
 يَتَرٌ yeter = دُستَا dosta
 اَكِينُ ekin = زَيْتُو žito [usjev, sjetva]
 اُويُقُ oyuk = اِسْتَرَايَلُو strašilo
 اِشْقَاقُويچَهٌ çekirçe [çekirge] = اِسْقَاقُويچَهٌ skakavica
 [skakavac]
 اُوتَهٌ öte = تَامُو tamo
 بَرُؤُ berü [beri] = اَمُو amo [ovamo]
 وِدَاعَلَشَقُ vidâlaşmak [vedalaşmak] = حَالِلَاتِسَهٌ
 halalit se
 طُوبِقُ = كُوتَتَكُ ćustek
 اِچْنَبَرٌ çenber [çember] = قَبْرِيْلَهٌ krila [ne,nego obruč]
 بُوْشٌ boş = پَرَايَزَنُو prazno
 طُلُوLO dolu = پُونُو puno
 هَلَاجٌ halaç = پُوچَارُ pucar
 تَبَاقُ tabak = بَارَا bara [slinovka, »šäp«]

- قُوْشَامَقْ kuşamak = اُوْپَاَسَاتْ opasat
 طَانَسْ tanas [طِينَاَزْ tīnaz] = پِلْوَا pliva [plast]
 قَانَلَسَقْ çanlamak = قُوْچَاتْ kucac
 قُچُوْرُ çukur = رُوْبَهْ rupa
 مَغَارَهْ megara = „ [špilja]
 يُوْغْرُوكْ yüğrük = بَرِيْزُو brzo
 اَوْتْ evet = يَسْتْ jest [dä]
 اَوْتَلَمَكْ evetlemek = حِيْتِتْ hitit [hitjeti]
 اِيْوَمَكْ ivmek [evmek] = „
 اِسْلَامَقْ ıslamak [ıslatmak] = اِسْقَوَاِسْتْ skvasit
 اَوْسْ us = پَاْمَتْ pamet
 اَوْسْلُوْ uslu = پَاْمَتَانْ pametan
 اِيسِي issi = وُرُوْكَهْ vruće
 اِاصِي assı = فَاَيْدَهْ fajda
 اَوْنُكْلِمَكْ önülmek = زَرَاَسْت zarast
 پُوْتْرُقْ potruk = چِيْچَاَقْ čičak [?!] [= oluja, bura]
 بِيْنَكْ binek = يَاْحَالِيْجَهْ jahalica
 قِوْرَهْ çevre = اَوْقُولُوْ okolo
 دَوْلَاَشْمَقْ dolaşmak = اُوْبَاَكْ obač
 قَرُشُولُقْ karşılmak [karşılmak] = سِرَسْتْ srest
 دِغْمَكْ değmek = دُوْدِنَسَهْ dodit se
 طُفُوْنَمَقْ dokunmak = قُوْچِنُوْتْ kucnut
 صَارْمَقْ sarmak = زَاوِيْتْ zavit
 صَارغِي sargı = زَاوُوْ zavoj
 قُوْشُوْ kuşur [?] (kof) = شُوْبَلَهْ šuplje [قِسْر kışr = ljuska]
 قُوْنْدُزْ kunduz = دَاْبَارْ đabar
 دَانِشْمَقْ danışmak = اِيْزْدُوْغُوْرُتْسَهْ zdogovorit se
 دِيْمَكْ [دِكْمَكْ] diymek [(nazar) değmek] = اُوْرِعْ ureć
 اُوْيَارْمَقْ uyarmak [uyandırmak] = پَرُوْبُوْدِيْتْ probudit

- اُوَيُوُقْلَتَمَقْ uyuklatmak = اُوَسْپَاوَتْ uspavat
 بِلِنْسَكْ bilinmek [?] = اِبْرَادَاتْ predat [?]
 دُوْشِنْسَكْ düşünmek = مِسْلِتْسَهْ mislit se
 اُوْغْرَامَقْ uğramak = نَاوْرَاتِنْسَهْ navratit se
 كَيْلَانْ geylân [ceylân] = قَوْمُونَهْ košuta
 قَيْلُوبَنَهْ kaplu [kaplı] bağa = اِسْهَرُزْ spuž [ne, nego
 kornjača]
 يُوَالِقْ yuvaluk [yuvalak, yuvarlak] = اِسْوَالُوْتَاقْ
 svaljutak
 اَمْرَزْمَكْ emzermek [emzirmek] = اُوْتُوَكِتْ utočit
 [utočiti]
 كِمْسِينْ kimsin = كُوْسِيْ ko si?
 نَرِيَهْ كِيدَرْسِنْ nereye gidersen [gidersin] = قُوْدَا اِيْدِسْنْ
 kuda ideš?
 كِيدَهْرُمْ پَاَزَارَهْ giderum [giderim] pazara =
 اِيْدَمْ نَا چَرَشِيْرُوْ idem na čaršiju
 نَيْلِرْسِنْ neylersen [neylersin] = اِسْتَهْ حُوَكْسْنْ šta hoćeš? *

* Na kraju teksta nalazi se ovaj zapis:

R É S U M É

Les Slaves du Sud possédaient déjà depuis le milieu du 17ème siècle plusieurs gros dictionnaires imprimés dont le plus ancien est celui de Micalia (Mikalja), intitulé »Thesaurus lingvae Illyricae« ... 1649—1651.

Mais ce qui est intéressant et étonnant, c'est qu'un Bosniaque musulman nommé Ūskūfi Bosnevī avait écrit son »Makbūl-i 'arīf« 18 ans auparavant. Ce vocabulaire bosnaco-turc a été rédigé sur le modèle du dictionnaire perso-turc de Šahidī ce qui lui valut le surnom de »Potur-Šahidja«.

Vu qu'il était écrit en vers et ordonné d'une manière logique en chapitres cohérents, il ne tarda pas d'acquérir une grande popularité. De passage en Bosnie, le célèbre voyageur turc Evliyâ Çelebi en a fait l'éloge dans son fameux »Itinéraire« (Seyâhatnâme) et il en a cité plusieurs passages.

Tandisque ce vocabulaire était bien connu et répandu, ce n'est pas le cas d'un autre dictionnaire turco-bosniaque dont l'auteur est inconnu aussi bien que son titre et le temps de sa rédaction.

C'est en 1915 que j'ai eu la bonne chance d'en découvrir l'exemplaire unique que l'on connaît jusqu'ici. Je l'ai trouvé parmi les livres de la famille des Alihodžić à Bilâ près de Travnik. Il était relié, ensemble avec plusieurs autres oeuvres en arabe et en turc, dans un volume.

Nous ne savons rien sur l'auteur de ce dictionnaire, mais en étudiant de près sa terminologie, on arrive à la conclusion qu'il a été écrit par un Herzégovtze »ikavien«, très probablement originaire de Mostar. Il paraît avoir été érudit en matière de la lexicographie turque: il a noté des archaïsmes turcs qui ne figurent dans aucun dictionnaire turc, excepté celui de Kaşgarī datant de l'an 1072.

(Comme Kaşgarī notre auteur appelle la lance *siniü*.)

De même, son lexique contient aussi des provincialismes turcs qui ne se trouvent pas dans le recueil précieux de »Türkiye'de halk ağzından söz derleme dergisi« paru il y a quelques années, et bien moins dans les autres dictionnaires.

Exemples:

bez harıcı = bilija (bililja, bjelilja, blanchisseuse),

sinamak = kuşat (goûter)

baytal = kobila (jument)

dölek = lijeno (paresseux)

kaba ayak = 'bos (nu-pieds)

itburnu = paprika (paprique, paprica)

ucuk = goropadno (furieux)

La plus grande curiosité de ce lexique est en ceci: les mots turcs sont expliqués par d'autres termes turcs qui étaient déjà devenus des turcismes serbocroates et qu'on ne considérait point comme des mots étrangers. Il y en a plus de vingt.

Pour finir, notons quelques traits caractéristiques de ce vocabulaire:

- 1° il n'est pas écrit d'après l'ordre alphabétique mais les mots sont groupés par matières. Cependant, c'est fait moins spirituellement que dans la »Potur Šahidija«,
- 2° Beaucoup de mots turcs et serbocroates ne sont que des archaïsmes dont quelquesuns ne paraissent dans aucun autre dictionnaire.
- 3° Ce vocabulaire est écrit en caractères arabes et il se base plutôt sur l'orthographe arabe (il est vocalisé) que turque.